

Σχολιασμένη Βιβλιογραφία

Για θέματα Φύλου σε σχέση με:

Το Κράτος Πρόνοιας, την Οικογένεια, την Απασχόληση, την Κοινωνική Ασφάλιση, τον Κοινωνικό Αποκλεισμό, την Σεξουαλικότητα και την Βία κατά των Γυναικών.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

για τα μαθήματα:
«Φύλο και Κοινωνική Πολιτική»
«Πολιτικές για την Ισότητα των Φύλων»
«Γυναίκα και Απασχόληση»

Διδάσκουσα: Μαρία Στρατηγάκη

Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής

Συγκέντρωση και επιμέλεια υλικού: Ελεάνα Σπυριδάκη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ενότητα 1: Φύλο και Κράτος Πρόνοιας	3
Ενότητα 2: Φύλο και Οικογένεια	8
Ενότητα 3: Φύλο Απασχόληση και Κοινωνική Ασφάλιση	13
Ενότητα 4: Φύλο και Κοινωνικός Αποκλεισμός	27
Ενότητα 5: Φύλο Σεξουαλικότητα και Βία κατά των γυναικών	34

Ενότητα 1: Φύλο και Κράτος Πρόνοιας

Ελληνική Βιβλιογραφία.

Λαμπροπούλου Κυριακή (1998), «Οι μητέρες ως φορείς φροντίδας παιδιών με ειδικές ανάγκες στην Ελλάδα: Αποκλεισμός και ενσωμάτωση στα πλαίσια της κοινωνικής πολιτικής», στο *Κοινωνικές ανισότητες και Κοινωνικός αποκλεισμός*, Αθήνα, ίδρυμα Σάκη Καραγιωργα, σελ. 579-593.

Το παρόν κείμενο επιχειρεί να δείξει την απειλή για κοινωνικό αποκλεισμό, που βιώνουν οι οικογένειες επιφορτισμένες με την φροντίδα παιδιών με ειδικές ανάγκες και κυρίως οι μητέρες, στα πλαίσια της άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής.

Παντελίδου – Μαλούτα Μάρω (1988), «Γυναικείο Ζήτημα και κράτος πρόνοιας», στο Θ. Μαλούτας, Δ. Οικονόμου, *Προβλήματα ανάπτυξης του κράτους πρόνοιας*, Αθήνα, Εξάντας σελ. 183-220.

Το άρθρο επιχειρεί να ερευνήσει τον τρόπο και το είδος των σχέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ των δύο φύλων με αναφορά σε συγκεκριμένες πολιτικές του κράτους πρόνοιας που παρεμβαίνουν στους παραδοσιακούς ρόλους των γυναικών.

Στασινοπούλου Όλγα (1994), «Η κοινωνική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την οικογένεια», στο *Υγεία, Κοινωνική προστασία και Οικογένεια*, Αθήνα, Κέντρο Κοινωνικών Επιστημών της Υγείας, Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας, σελ. 255-270.

Το άρθρο αναφέρεται στην οικογενειακή πολιτική που προωθείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, αναφορικά με τα κράτη μέλη, εντοπίζοντας τα χαρακτηριστικά αλλά και τα κενά της και κάνοντας προτάσεις για τον αρτιότερο σχεδιασμό της.

Στασινοπούλου Όλγα (1993), «Αναδιάρθρωση των προσωπικών κοινωνικών υπηρεσιών. Η επικαιρότητα της ανεπίσημης φροντίδας και οι σύγχρονες διαπλοκές», στο Π. Γετίμης, Δ. Γράβαρης (επιμ.), *Κοινωνικό Κράτος και Κοινωνική Πολιτική. Η σύγχρονη προβληματική*, Αθήνα, Θεμέλιο σελ. 271-311.

Το άρθρο επιχειρεί να αναδείξει τα προβλήματα που προκύπτουν όσον αφορά την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, τα κενά που εντοπίζονται σε επίπεδο κοινωνικής πολιτικής και τα βάρη που επωμίζεται η οικογένεια και κύρια οι γυναίκες, μέσα σε αυτές τις συνθήκες.

Στασινοπούλου Όλγα (1990), «Οικογένεια και κράτος στα πλαίσια της Κοινωνικής Πολιτικής», *Κοινωνική Εργασία*, Τεύχος 17, σελ. 33-46.

Το παρόν άρθρο διαθέτοντας ένα καθαρά θεωρητικό προβληματισμό επιχειρεί να διερευνήσει την σχέση οικογένειας και κράτους και να θέσει ερωτήματα γύρω από τον τρόπο σχεδιασμού μιας κοινωνικής πολιτικής για την οικογένεια όπως αυτή λειτουργεί μέσα σε συνθήκες κοινωνικών μεταβολών και κρίσης.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία.

Abramovitz Mimi (2002), «Still under attack: Women and Welfare Reform», στο N. Holstrom (επιμ.), *The socialistic project. A contemporary reader in Theory and Politics*, Library of Congress Cataloging – in – Publication, pp. 216-227.

Το άρθρο αναφέρεται στην αναμόρφωση του αμερικανικού προνοιακού συστήματος κατά την δεκαετία του 90 και στις επιπτώσεις αυτής της αναμόρφωσης πάνω στις γυναίκες εργαζόμενες.

Arber Sara & Ginn Jay (1985), «Informal Care – givers for Eldery People», στο C. Ungerson, M. Kember (επιμ.), *Women and Social Policy. A Reader*, London, Macmillan, pp 347-358.

Το άρθρο προσεγγίζει μια σειρά από ζητήματα, γύρω από την ανεπίσημη φροντίδα που παρέχουν οι γυναίκες προς ηλικιωμένα άτομα.

Bannen Julia & Moss Peter (1985), «Government Policy» στο C. Ungerson, M. Kember (επιμ.), *Women and Social Policy. A Reader*, London, Macmillan, pp 116-118.

Το άρθρο κάνει μια επισκόπηση στις μεταπολεμικές προνοιακές πολιτικές, γύρω από το ζήτημα της φροντίδας των παιδιών.

Braudy Harris Phyllis, Orpett Long Susan & Fuji Miwa (1998), «Men and Elder Care in Japan: A ripple of change? » *Journal of Cross – Cultural Gerontology*, Vol. 13, Issue 2, pp. 177-198.

Το άρθρο διερευνά την συμβολή των ανδρών στην παροχή φροντίδας προς τους ηλικιωμένους, υπό την επίδραση των μεταβολών στις δημογραφικές εξελίξεις και τις σχέσεις των δύο φύλων στην Ιαπωνία.

Brown Hilary, Smith Helen (1985), «Women Caring for People: The Mismatch between Rhetoric and Women's Reality», στο C. Ungerson, M. Kember (επιμ.), *Women and Social Policy. A Reader*, London, Macmillan, pp 329-336.

Το άρθρο αναφέρει τις αρνητικές επιπτώσεις που θα υπάρξουν για τις γυναίκες που εργάζονται στον τομέα παροχής προσωπικών κοινωνικών υπηρεσιών, από την μετατόπιση προς την παροχή φροντίδας «εντός της κοινότητας».

Carabine Joan (2002), «Constituting Welfare, Subjects through Poverty and Sexuality», στο G. Lewis, S. Gewirtz, J. Clarke, *Rethinking Social Policy*, London, Sage Publications, pp. 78-93.

Το άρθρο μέσα από μια επισκόπηση του τρόπου αντιμετώπισης της φτώχεια στην Αγγλία, από το τέλος του 19^{ου} αιώνα, επιχειρεί να αναδείξει τις συσχετίσεις μεταξύ των προνοιακών παροχών και του φύλου.

Coote Ann, Hewit Patricia & Harman Harriet (1985), «Social Support for Families», στο C. Ungerson, M. Kember (επιμ.), *Women and Social Policy. A Reader*, London, Macmillan, pp 124-130.

Το άρθρο παρουσιάζει μια επιχειρηματολογία για την ανάγκη ύπαρξης αλλά και τον τρόπο επίτευξης μιας κρατικής πολιτικής, πάνω στο ζήτημα της φροντίδας των παιδιών.

Dally Mary (2000α), *The Gender Division of Welfare. The impact of British and German Welfare States*, Cambridge University Press.

Το βιβλίο μέσα από την συγκριτική ανάλυση των προνοιακών συστημάτων Αγγλίας και Γερμανίας αναδεικνύει τις διαφορετικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην παροχή φροντίδας και την στήριξη των οικογενειών με παιδιά, μέσα και από την συσχέτιση του φύλου με το κράτος και την οικογένεια.

Daly Mary (2000β), «Paid work, unpaid work and welfare: Towards a framework for studying welfare state variations», στο T.P. Boje, A. Leira, *Gender Welfare State and the Market. Towards a new division of labor*, London, Routledge, pp. 23-40.

Το άρθρο παίρνει μια κριτική στάση, απέναντι στις φεμινιστικές προσεγγίσεις, γύρω από την συσχέτιση φύλου και Κράτους Πρόνοιας, δίνοντας έμφαση στις έννοιες της ανεπίσημης και επίσημης παροχής φροντίδας.

Gerstel Naomi (2000), «The Third Shift: Gender and Care Work Outside Home», *Qualitative Sociology*, Vol. 23, Issue 4, pp. 467-483.

Το άρθρο εξετάζει το ζήτημα της σύνδεσης της παροχής φροντίδας με τις γυναίκες ακόμα και στις περιπτώσεις που δεν αναφέρονται μόνο στην κλασσική εκδοχή της παροχής φροντίδας στο σπίτι αλλά και ακόμα και προς του συγγενείς, τους φίλους τους γείτονες, μέχρι και τις εθελοντικές ομάδες.

Kabitsi Natasha & Powers V. David (2002), «Spousal motivation of care for demented older adults. A cross – cultural comparison of Greek and American female care – givers», *Journal of Ageing Studies*, Vol. 16, pp. 383-399.

Το άρθρο παρουσιάζει τα αποτελέσματα μιας συγκριτικής μελέτης μεταξύ Αμερικανίδων και Ελληνίδων, που φροντίζουν τους συζύγους τους, με αναφορά στα κίνητρα αυτών.

Langan Mary (1985), «Who Cares? Women in the Mixed Economy of Care», στο C. Ungerson, M. Kember (επιμ.), *Women and Social Policy. A Reader*, London, Macmillan, pp 323-328.

Το άρθρο κάνει λόγο για την κυρίαρχη παρουσία των γυναικών στα επαγγέλματα φροντίδας και την αναπαραγωγή των στερεοτύπων των ρόλων κατά αυτό τον τρόπο.

Lewis Jane (2002), «Gender and Welfare Regimes», στο G. Lewis, S. Gewirtz, J. Clarke, *Rethinking Social Policy*, London, Sage Publications, pp. 37-51.

Το άρθρο εξετάζει το ζήτημα παροχής φροντίδας από τις γυναίκες και υποδεικνύει τα κενά της ανάλυσης των προνοιακών συστημάτων.

Millar Jane (1985), «State Family and Personal Responsibilities», στο C. Ungerson, M. Kember (επιμ.), *Women and Social Policy. A Reader*, London, Macmillan, pp 146-162.

Το άρθρο παρουσιάζει τον τρόπο, που οι κρατικές πολιτικές στην Αγγλία όσον αφορά την φροντίδα των παιδιών, κινούνται σε ένα πλαίσιο αναπαραγωγής των στερεοτύπων και της συμβατικής οικογένειας.

Morris Jenny (1985), «Feminist Research and Informal Care», στο C. Ungerson, M. Kember (επιμ.), *Women and Social Policy. A Reader*, London, Macmillan, pp 359-368.

Το άρθρο ασκεί κριτική στην φεμινιστική έρευνα που έχει διενεργηθεί πάνω στο ζήτημα της ανεπίσημης φροντίδας ηλικιωμένων και ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Paoletti Isabella (2001), «Membership Categories and Time Appraisal in Interviews with Family Caregivers of Disabled Elderly», *Human Studies*, Vol. 24, Issue 4, pp. 293-325.

Έρευνα , πάνω στην παροχή φροντίδας προς τους ηλικιωμένους, η οποία αναδεικνύει διαστάσεις της θηλυκοποίησης αυτής.

Poole Lynne (2002), «New Approaches to Comparative Social Policy: The Changing Face of Central and Eastern European Welfare» στο J. Fink, G. Lewis, J. Clarke (επιμ.), *Rethinking European Welfare*, London, Sage Publications, pp. 185-200.

Το άρθρο εξετάζει συγκριτικά τις αλλαγές που επήλθαν στα προνοιακά συστήματα της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης, μέσα και από την οπτική του φύλου.

Sainsbury Diane (2001), «Gendering dimensions of welfare states», στο J. Fink, G. Lewis, J. Clarke (επιμ.), *Rethinking European Welfare*, London, Sage Publications, pp. 115-129.

Το άρθρο επιχειρεί να αναδείξει τις διαφοροποιήσεις που παρουσιάζει η βασική τυπολογία των προνοιακών συστημάτων και συνάμα να εντοπίσει τις επιπτώσεις αυτών των διαφοροποιήσεων πάνω στις γυναίκες.

Sainsbury Diane (1996), *Gender Equality and Welfare States*, Cambridge University Press.

Το βιβλίο εξετάζει τις επιπτώσεις που έχουν πάνω στις γυναίκες οι εφαρμογές διαφορετικών προνοιακών συστημάτων επιλέγοντας να μελετήσει συγκριτικά τις περιπτώσεις της Αγγλίας, της Αμερικής, της Σουηδία και της Ολλανδίας.

Sapvasy Wenoy, Longo Patrizia (2004), «The Globalization of Care. Kant's World Citizenship and Filipina Migrants Domestic Workers», *International Feminist Journal of Politics*, Vol. 6, Issue 3, pp. 392-415.

Σκοπός του άρθρου είναι να θεωρητικοποιήσει μια παγκοσμιοποιημένη διάσταση της ιδιότητας του Πολίτη, που έρχεται να αντιπαραταχθεί στην έννοια του θηλυκοποιημένου νέου – αποικιοκρατισμού (feminized neo – colonial), όπως αυτός εκφράζεται από τις σύγχρονες καταστάσεις παροχής φροντίδας και εργασίας από γυναίκες μετανάστριες ως οικιακοί βοηθοί.

Saraceno Chiara (2000), «Gendered Policies: family obligations and social policies in Europe», στο T.P. Boje, A. Leira, *Gender Welfare State and the Market. Towards a new division of labor*, London, Routledge, pp. 135-156.

Το άρθρο εξετάζει τον τρόπο που προσεγγίζονται από τα Κράτη Πρόνοιας τα ζητήματα των σχέσεων φύλου και της φροντίδας μέσα στην οικογένεια, συμπεριλαμβανομένου και των εξελίξεων που παρατηρούνται στην οικογένεια.

Silius Harriet (2002), «Feminist Perspectives on the European Welfare State», στο G. Griffin, R. Braidotti, *Thinking Differently. A Reader in European Women's Studies*, London, Zed Books, pp. 31-48.

Το άρθρο κάνει λόγο για τον τρόπο που η φεμινιστική προσέγγιση εντοπίζει τις επιπτώσεις της αποδιάρθρωσης του Κράτους Πρόνοιας στην Ευρώπη, πάνω στις γυναίκες.

Spiess Katharina, Schneider A. Ulrike (2003), «Interaction between care – giving and paid work hours among European midlife women, 1994 to 1996» *Ageing and Society*, Vol. 23, Issue 3, pp. 382-401.

Αναφορά στην επίδραση που έχει η προσφορά φροντίδας από τις γυναίκες, στην προσαρμογή των ωρών εργασίας τους, υποδεικνύοντας ταυτόχρονα και διαφοροποιήσεις μεταξύ ευρωπαϊκού νότου και βορρά.

Ungerson Clare (1985), «Payment for Caring – Mapping a Territory» στο C. Ungerson, M. Kember (επιμ.), *Women and Social Policy. A Reader*, London, Macmillan, pp 369-379.

Το άρθρο εγείρει κάποια ζητήματα γύρω την μετατροπή της ανεπίσημης φροντίδας σε φροντίδα επί πληρωμή όπως παρατηρείται να συμβαίνει στην Μεγάλη Βρετανία.

Williams Fiona (2001), «Race/ethnicity, gender and class in welfare states: A framework for comparative analysis», στο J. Fink, G. Lewis, J. Clarke (επιμ.), *Rethinking European Welfare*, London, Sage Publications, pp. 131-161.

Το άρθρο κάνει λόγο για την ανάγκη διαμόρφωσης ενός κοινού εννοιολογικού πλαισίου για την απόδοση των κοινωνικών διαφορών και ανισοτήτων, μέσα από τη διάσταση του φύλου, της φυλής, της σεξουαλικότητας, της αναπηρίας και της τάξης.

Williams Fiona (1989), *Social Policy. A critical introduction*, Cambridge Polity Press.

Το βιβλίο αφορά μια ανάλυση της Κοινωνικής Πολιτικής και την παροχή κρατικής πρόνοιας στην Μεγάλη Βρετανία, μέσα από την οπτική του φύλου, της φυλής και της τάξης.

Wilson Elizabeth (1977), *Women and the Welfare State*, London, Tavistock Publications.

Το βιβλίο αποτελεί μια φεμινιστική – σοσιαλιστική προσέγγιση του Κράτους Πρόνοιας και των επιδράσεων που άσκησε η προνοιακή πολιτική από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα έως και τις αρχές της δεκαετίας του 80 στην αλλαγή της θέσης των γυναικών των παιδιών και της οικογένειας εν γένει.

Ενότητα 2: Φύλο και Οικογένεια

Ελληνική Βιβλιογραφία.

Βιανοπούλου Κύρα (1983), «Η ίση συμμετοχή του πατέρα στην ανατροφή των παιδιών», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, Τεύχος 49, σελ. 88-100.

Το άρθρο αυτό εστιάζει στην συμμετοχή του άνδρα στην συμμετοχή της από κοινού ανατροφής των παιδιών ως τρόπο αλλαγής των στερεοτύπων, καταρχήν μέσα στην οικογένεια.

Barret Michele, McIntosh Mary (1987), *Η Αντικοινωνική Οικογένεια.*

***Ριζοσπαστικός φεμινισμός και κριτική κοινωνιολογία*, Αθήνα, Κάλβος.**

Το βιβλίο παρουσιάζει μια ριζοσπαστική φεμινιστική προσέγγιση, για το πώς πρέπει να γίνεται κατανοητή η οικογένεια ως θεσμός αλλά και ως ιδεολογία, εξετάζοντας την από την πλευρά των αναγκών που πρέπει να ικανοποιεί, τον τρόπο που εμφανίζεται πολιτισμικά, το πώς γίνεται η πρόσκτηση της θηλυκότητας και του ανδρισμού, καθώς και την στάση που πρέπει να έχει απέναντι της η κρατική πολιτική.

Bjornberg Ulla (1998), «Η ισότητα των φύλων στην οικογένεια», στο *Οικογένεια, Ευρώπη, 21^{ος} αιώνας. Όραμα και θεσμοί*, Αθήνα, Ίδρυμα για το παιδί και την οικογένεια, σελ. 152-155.

Το άρθρο εκφράζει ένα προβληματισμό για το κατά πόσο μπορούμε να κάνουμε λόγο για επίτευξη της ισότητας των φύλων μέσα στην οικογένεια.

Hufton Olwen (2001), «Η μητρότητα στην Ευρώπη: Μια ιστοριογραφική εμβάθυνση» εισήγηση στο συνέδριο *Μια νέα ποιότητα ζωής χωρίς τα στερεότυπα των φύλων, Κίνηση Δημοκρατικών Γυναικών, Αθήνα 29-30 Σεπτεμβρίου 2000.*

Η εισήγηση παρουσιάζει μια ιστορική αναδρομή της μητρότητας στην Ευρώπη από τον 18^ο αιώνα έως και σήμερα.

Ενγκελς Φρίντριχ (1982), *Η καταγωγή της οικογένειας, της ατομικής ιδιοκτησίας και του κράτους*, Αθήνα, Θεμέλιο.

Το βιβλίο αποτελεί μια παρουσίαση της μαρξιστικής ιδεολογίας πάνω στην καταγωγή της οικογένειας του κράτους και την ατομικής ιδιοκτησίας, αναφέροντας ανάμεσα στα άλλα και την διαδικασία υποδούλωσης των γυναικών από τους άνδρες στην βάση της ταξικής διαμόρφωσης της κοινωνίας.

Καβουνίδη Τζένη (1996), *Οικογένεια και εργασία στην Αθήνα*, Αθήνα – Κομοτηνή, Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Το βιβλίο παρουσιάζει τα ευρήματα έρευνας που πραγματοποιήθηκε πάνω στις οικογενειακές σχέσεις που εμφανίζουν δύο τύποι νοικοκυριών στην Αθήνα.

Κολάνζ Κριστιάν (1980), *Θέλω να γυρίσω σπίτι*, Αθήνα, Θυμάρι.

Το βιβλίο αυτό επιχειρεί να αναδείξει τον προβληματισμό για το κατά πόσο είναι εκούσια επιλογή ή αναγκαστική επιβολή το πρότυπο της χειραφέτησης για την σύγχρονη γυναίκα.

Κοτταρίδη Γίτσα (2002), « Η οικογένεια και η φροντίδα των παιδιών με αναπηρίες στην Ελλάδα», Λ. στο Μαράτου – Αλιμπράντη (επιμ.), *Οικογένειες και Κράτος Πρόνοιας στην Ευρώπη. Τάσεις και προκλήσεις στον εικοστό πρώτο αιώνα*, Αθήνα, Gutenberg, σελ 187-193.

Το κείμενο παρουσιάζει τα αποτελέσματα εμπειρικής διερεύνησης πάνω στις αντιλήψεις, τις στάσεις και τις πρακτικές της οικογένειας γύρω από τα ζητήματα παιδιών με αναπηρία και την ευθύνη της φροντίδας αυτών.

Κωσταβάρα Παπαρήγα Καίτη (2004), *Συνεργασία στην Οικογένεια και στην Εργασία. Από την αρχική ιδέα στα διδάγματα από την υλοποίηση των δράσεων*, Αθήνα, Εγχειρίδιο Προγράμματος VS/2002/0449.

Το βιβλίο περιγράφει το πρόγραμμα VS/2002/0449 για την ύπαρξη συνεργασίας μεταξύ οικογένειας και εργασίας, απώτερος στόχος του οποίου είναι η συμμετοχή των ανδρών στην προσπάθεια εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, φροντίζοντας κύρια για την εξάλειψη των στερεοτύπων μέσα στην οικογένεια.

Λάμψα Ρένα (1994), « Η Άποψη της Γυναίκας για την Οικογένεια: Μια φεμινιστική Προσέγγιση», στο *Υγεία, Κοινωνική Προστασία και Οικογένεια*, Αθήνα, Κέντρο Κοινωνικών Επιστημών της Υγείας, Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας.

Το άρθρο αναφέρεται συνοπτικά στις αλλαγές που παρατηρούνται στην σύγχρονη οικογένεια και παρουσιάζει μια φεμινιστική πρόταση για την επίτευξη ουσιαστικής ισότητας εντός των οικογενειακών σχέσεων.

Μαράτου Αλιμπράντη Λάουρα (1998), «Μονογονεϊκές οικογένειες: Σύγχρονες τάσεις και διλήμματα πολιτικής. Συγκριτική επισκόπηση ανάμεσα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, Τεύχος 95, σελ. 185-208.

Το άρθρο παρουσιάζει συνοπτικά τις εξελίξεις όσον αφορά τις οικογένειες με ένα γονέα στην Ελλάδα και συγκρίνει τις αντιστοιχίες αλλά και τις διαφορές και σε επίπεδο πολιτικής, που εφαρμόζεται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Μαράτου Αλιμπράντη Λάουρα (1999), *Η οικογένεια στην Αθήνα: Οικογενειακά πρότυπα και πρακτικές*, Αθήνα, ΕΚΚΕ.

Το βιβλίο εξετάζει τις μεταβολές στα πρότυπα της ελληνικής οικογένειας, στους ρόλους μεταξύ των συζύγων, στην κατανομή των εργασιών, καθώς και τις αλλαγές που παρατηρούνται από την συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Μισέλ Αντρέ (1981), *Κοινωνιολογία της οικογένειας και του γάμου*, Αθήνα Gutenberg.

Το βιβλίο εξετάζει το νόημα του γάμου στις σύγχρονες βιομηχανικές κοινωνίες, παρουσιάζοντας διάφορες θεωρητικές προσεγγίσεις για την οικογένεια, την λειτουργία της, καθώς και τις διάφορες κοινωνικές και δημογραφικές όψεις της, αναφέροντας επιπλέον στοιχεία και για την ελληνική περίπτωση.

Μουσούρου Λουκία (2002), «Οικογένεια και Κράτος Πρόνοιας, Τάσεις και Προοπτικές», στο Λ. Μαράτου – Αλιμπράντη (επιμ.), *Οικογένειες και Κράτος Πρόνοιας στην Ευρώπη. Τάσεις και προκλήσεις στον εικοστό πρώτο αιώνα*, Αθήνα, Gutenberg, σελ. 23-33.

Το κείμενο εξετάζει την σχέση μεταξύ οικογένειας και των πολιτικών που σχεδιάζονται και εφαρμόζονται για αυτή, καθώς και την συσχέτιση με το Κράτος Πρόνοιας, εξετάζοντας και την έννοια της φροντίδας.

Μουσούρου Λουκία (1999), «Κρίση της οικογένειας και κρίση αξιών», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, Τεύχος 98-99, σελ. 5-19.

Το άρθρο αναφέρεται στο ζήτημα περί «κρίσης της οικογένειας», μέσα από την ανάλυση των φαινομένων που συνθέτουν αυτή την κρίση και τις μεταβολές που παρατηρούνται μέσα σε συνθήκες κοινωνικού εκσυγχρονισμού.

Μουσούρου Λουκία (1996), Κοινωνιολογία της σύγχρονης οικογένειας, Αθήνα Gutenberg.

Το βιβλίο αναφερόμενο στο θεσμό της οικογένειας, επικεντρώνει σε στοιχεία γύρω από την δομή και την λειτουργία του, την ρευστότητα που τον χαρακτηρίζει, τα εναλλακτικά ως προς την συμβατική μορφή του σχήματα, καθώς και την επίδραση των νέων τεχνολογιών σε διάφορα θέματα ανάμεσα σε αυτά και της αναπαραγωγής και φροντίδας.

Μουσούρου Λουκία (1985α), Γυναικεία Απασχόληση και Οικογένεια. Στην Ελλάδα και αλλού, Αθήνα, Εστία.

Το βιβλίο προσεγγίζει μια σειρά από ζητήματα που απασχολούν την έγγαμη γυναίκα σε παραγωγική ηλικία όσον αφορά αποφάσεις που σχετίζονται με την αγορά εργασίας και ειδικά την συμμετοχή ή όχι σε αυτή σε συνδυασμό με την οικογενειακή της ζωή και την δομή της οικονομίας.

Μουσούρου Λουκία (1985β), Οικογένεια και Παιδί στην Αθήνα. Αποτελέσματα μιας εμπειρικής έρευνας, Αθήνα, Εστία.

Το βιβλίο παρουσιάζει τα ευρήματα εμπειρικής έρευνας με θέμα «Σχήματα οικογένειας και στάσεις απέναντι στο παιδί», όπου και επικεντρώνει κύρια στις αντιλήψεις των γυναικών μητέρων πάνω σε αυτό προσεγγίζοντας ζητήματα όπως η επιθυμητή μορφή οικογένειας, η δομή της, η κοινωνικής ζωής, το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονιών, η ηλικία, η επαγγελματική απασχόληση, η κατοικία, το εισόδημα, η θρησκευτικότητα κ.α.

Nonon Jacqueline (2000), « Εναρμόνιση επαγγελματικών και οικογενειακών υποχρεώσεων: το αποτέλεσμα της κατάργησης των στερεοτύπων των δύο φύλων», εισήγηση στο συνέδριο *Μια νέα ποιότητα ζωής χωρίς τα στερεότυπα των φύλων*, Κίνηση Δημοκρατικών Γυναικών, Αθήνα 29-30 Σεπτεμβρίου 2000.

Η εισήγηση αναφέρεται στην εξισορρόπηση επαγγελματικών και οικογενειακών υποχρεώσεων, καθώς και στην επίδραση που μπορεί να έχει η κατάργηση των στερεοτύπων ρόλων ως προς την εξισορρόπηση αυτή.

Συμεωνίδου Χάρη (1998), «Κράτος Πρόνοιας και οικογένεια στις χώρες της νότιας Ευρώπης. Η περίπτωση της Ελλάδας», στο *Οικογένεια, Ευρώπη, 21^{ος} αιώνας. Όραμα και θεσμοί*, Αθήνα, Ίδρυμα για το παιδί και την οικογένεια σελ. 341-349.

Το άρθρο εντοπίζει τις σοβαρές ελλείψεις που παρουσιάζει το κράτος πρόνοιας σε συνδυασμό με την εξασθένηση της οικογένειας ως βασικού φορέα φροντίδας .

Συμεωνίδου Χάρη (1990), Απασχόληση και Γονιμότητα των Γυναικών στην Περιοχή της Πρωτεύουσας, Αθήνα, ΕΚΚΕ.

Το βιβλίο αναφέρεται στη συσχέτιση της γονιμότητας με την απασχόληση των γυναικών.

Τσεμπέρη Καλλιόπη (2000), «Οικογενειακός προγραμματισμός. Ο νέος ρόλος της πατρότητας», εισήγηση στο συνέδριο *Μια νέα ποιότητα ζωής χωρίς τα στερεότυπα των φύλων*, Κίνηση Δημοκρατικών Γυναικών, Αθήνα 29-30 Σεπτεμβρίου 2000.

Η εισήγηση αναλύει τις υπηρεσίες και τους στόχους που παρέχει ο οικογενειακός προγραμματισμός, καθώς και στην μεταβολή που παρατηρείται στις ευθύνες και τον ρόλο του πατέρα.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία.

Arnlaug Leira & Saraceno Chiara (2002), «Care: Actors, relationships and contexts», στο B. Hobson, J. Lewis, B. Siim, *Contested Concepts in Gender and Social Politics*, Massachusetts, Edward Elgar pp. 55-83.

Το άρθρο επικεντρώνει σε ορισμένα κρίσιμα ζητήματα όσον αφορά την έννοια της φροντίδας και επιχειρεί να αναδείξει τον τρόπο που αναπτύσσονται «σχέσεις φροντίδας», τυπικής ή άτυπης, εντός της οικογένειας, ή των κοινωνικών υπηρεσιών σε διαφορετικά εθνικά και πολιτισμικά πλαίσια.

Aube Jennifer, Fleury Josee & Smetana Jubith (2000), «Changes in women's roles: Impact and social policy implications for the mental health of women and children», *Development and Psychopathology*, Vol. 12, pp. 633-656.

Το άρθρο εξετάζει τι επιδράσεις υπήρξαν στην ζωή των παιδιών και των γυναικών μέσα από τις εξελίξεις που συντελέστηκαν στην απασχόληση των γυναικών, την οικιακή εργασία και την ανατροφή των παιδιών, καθώς και στην σύνθεση των νοικοκυριών (με την αύξηση των γυναικών ως μόνο γονέων).

Bielby D. Denise & Bielby T. William (1988), «Women's and Men's Commitment to Paid Work and Family. Theories, Models, and Hypotheses», στο B. Gutek, A. H. Stromberg, L. Larwood, (επιμ.), *Women and Work. An Annual Review*, Vol. 3, London, Sage Publications, pp. 249-263.

Το άρθρο εξετάζει τον τρόπο που γυναίκες και άνδρες συνδυάζουν τον επαγγελματικό και οικογενειακό τους ρόλο, πως οι εκάστοτε δεσμεύσεις που λαμβάνουν καθορίζονται από την εργασιακή τους εμπειρία, καθώς και το πώς διαμορφώνουν μέσα από αυτή την διαδικασία την ταυτότητα τους.

Diaz M. (1997), «Gender, sexuality and communication issues that constitute barriers to the use of natural family planning and other fertility awareness – based methods», *Advances in contraception*, Vol. 13, Issue 2, pp. 303-309.

Αναφορά σε ζητήματα οικογενειακού προγραμματισμού και ελέγχου γεννήσεων, εγείροντας ταυτόχρονα ζητήματα γύρω από το σωστό τρόπο λειτουργίας των υπηρεσιών που παρέχουν την ενημέρωση γύρω πάνω σε αυτά τα ζητήματα, στην Λατινική Αμερική.

Doumanis Mariella (1983), *Mothering in Greece. From Collectivity to Individualism*, London, Academic Press.

Το βιβλίο πραγματεύεται την έννοια της μητρότητας στην Ελλάδα κατά την δεκαετία του 80, μέσα σε συνθήκες κοινωνικής αλλαγής που σηματοδοτούν την μετάβαση από το «παραδοσιακό» στο «μοντέρνο».

Gasson Ruth, Errington Andrew (1993), *The Farm Family Business*, Wallingford Oxon, Cab International.

Το βιβλίο εξετάζει την συμβολή των γυναικών στις αγροτικές οικογενειακές επιχειρήσεις της Αγγλίας, ως συμβοηθούντα μέλη, εγείροντας παράλληλα ζητήματα γύρω από την παρούσα και την μελλοντική τους κατάσταση.

Hattery Angela (2001), *Women Work and Family. Balancing and Weaving*, Thousand Oaks, Sage Publications.

Το βιβλίο εξετάζει τον τρόπο που οι σύγχρονες γυναίκες κατορθώνουν να κρατήσουν μια ισορροπία μεταξύ επαγγελματικών και οικογενειακών υποχρεώσεων.

Hayes Maxine, Hutchings Jane & Hayes Pamela (2000), «Reducing Unintended Pregnancy by Increasing Access to Emergency Contraception Pills», *Maternal and Child Health Journal*, Vol. 4, Issue 3, pp. 203-208.

Το άρθρο περιγράφει και αξιολογεί την εφαρμογή ενός προγράμματος για την διεύρυνση των μεθόδων αντισύλληψης στις Η.Π.Α. και την δυνατότητα πρόσβασης σε αυτές.

Lewis N.C., Suzan & Cooper L. Gary (1988), «Stress in Dual Earner Families στο B. Gutek, A. H. Stromberg, L. Larwood, (επιμ.), *Women and Work. An Annual Review*, Vol. 3, London, Sage Publications, pp. 139-168.

Το άρθρο παρέχει την επισκόπηση έρευνας που είχε διενεργηθεί πάνω στα ζευγάρια που εργάζονται και οι δύο σύζυγοι, εντοπίζοντας τις αιτίες στρες, από τον εργασιακό τους χώρο, που επιδρούν πάνω στην σχέση τους.

Morgan Patricia (1985), «Families in Dreamland», στο C. Ungerson, M. Kember (επιμ.), *Women and Social Policy. A Reader*, London, Macmillan, pp 131-136.

Το άρθρο κάνει λόγο για την δυσκολία αλλαγής των στερεότυπων ρόλων, μεταξύ των φύλων μέσα στην οικογένεια όσον αφορά το ζήτημα της φροντίδας των παιδιών.

Napolitano Carol, Ocunseitan Oliadele (1999), «Gender Differences in the perception of genetic engineering applied to human reproduction», *Social Indicators Research*, Vol. 46, Issue 2, pp. 191-204.

Το άρθρο αναφέρεται σε έρευνα που διεξήχθη, πάνω στις αντιλήψεις ανδρών και γυναικών, όσον αφορά την αποδοχή, τους κινδύνους και τα οφέλη από την εφαρμογή της γενετικής.

O' Brien Mary (1989), *Reproducing the World. Essays in Feminist Theory*, U.S.A., Westview Press.

Το βιβλίο παρουσιάζει ένα πλούσιο προβληματισμό γύρω από το φεμινιστικό υπόβαθρο που χρησιμοποιεί η συγγραφέας σε προηγούμενο βιβλίο της, εμπλουτίζοντας με το παρόν έργο της το θεωρητικό της κομμάτι, με τις διαφορετικές επιπτώσεις που παρατηρούνται στην βιολογική αναπαραγωγική εμπειρία ανδρών και γυναικών.

O' Brien Mary (1981), *The Politics of Reproduction*, London, Routledge.

Το βιβλίο διαθέτοντας κύρια ένα θεωρητικό προσανατολισμό, επικεντρώνει στην έννοια της βιολογικής αναπαραγωγής για άνδρες και γυναίκες.

Olah Sz. Livia (2003), «Gendering Fertility: Second births in Sweden and Hungary», *Population Research and Policy Review*, Vol. 22, Issue 2, pp. 171-200.

Το άρθρο εξετάζει το κατά πόσο η γέννηση του δεύτερου παιδιού σε χώρες όπου επικρατεί το dual – earner μοντέλο, όπως η Σουηδία (χώρα με ιδιαίτερα αναπτυγμένες πολιτικές για την ισότητα), και η Ουγγαρία (όπου το μοντέλο του dual – earner, συνοδεύεται και από ένα παραδοσιακό καταμερισμό της εργασίας στο σπίτι), σχετίζεται με τις εκάστοτε δημόσιες πολιτικές και τις σχέσεις των δύο φύλων, στην οικογένεια.

Stanggenborg Suzzane (1998), *Gender, Family and Social Movements*, London, Pine Forge Press.

Στόχος του βιβλίου είναι να αναδειχτούν οι αμφίδρομες συσχετίσεις μεταξύ των κοινωνικών κινημάτων που αφορούν διαστάσεις του φύλου με την οικογένεια.

Ενότητα 3: Φύλο Απασχόληση και Κοινωνική Ασφάλιση

Ελληνική Βιβλιογραφία.

Αβδελα Έφη (1990), *Δημόσιοι Υπάλληλοι Γένους Θηλυκού. Καταμερισμός της εργασίας κατά φύλα στον δημόσιο τομέα, 1908- 1955*, Αθήνα, Ίδρυμα Έρευνας και Παιδείας της Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος.

Το βιβλίο εξετάζει το περιεχόμενο των σχέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ ανδρών και γυναικών στο εργασιακό χώρο, καθώς και τον τρόπο καταμερισμού της εργασίας μέσα στο δημόσιο τομέα κατά την περίοδο από το 1908 έως το 1955.

Αβδελά Έφη (1989), «Το αντιφατικό περιεχόμενο της κοινωνικής προστασίας: Η νομοθεσία για την εργασία των γυναικών στην βιομηχανία (19^{ος}-20^{ος} αι.)», *Τα Ιστορικά*, Τόμος 6, Τεύχος 11, σελ. 339-360.

Το άρθρο παρουσιάζει μέρος της εργατικής νομοθεσίας που αφορά τις γυναίκες και την διαχρονική εξέλιξη των απόψεων πάνω στο ζήτημα της παροχής ειδικής προστασία στις εργάτριες.

Γιωτοπούλου Μαραγκοπούλου Αλίκη (2001), *Γυναικεία Συνταξιοδότηση και Κοινωνική Πολιτική*, Αθήνα, Σύνδεσμος για τα δικαιώματα της γυναίκας.

Στο κείμενο γίνεται αναφορά για το θέμα των ορίων ηλικίας της συνταξιοδότησης των γυναικών στην Ελλάδα, κατόπιν ανακοινώσεως που υπήρξε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

Βαΐου Ντίνα (1989), «Ο τόπος δουλειάς και το σπίτι: Κατά φύλο καταμερισμός της εργασίας στην διαδικασία ανάπτυξης της Αθήνας», *Σύγχρονα Θέματα*, Τεύχος 40, σελ 81-90.

Το άρθρο εξετάζει το πώς δημιουργούνται «διαφορετικές περιοχές» μέσα στην πόλη της Αθήνας, με διαφορετικές χρήσεις καθώς και την επίδραση αυτών στην καθημερινή ζωή των γυναικών και τις σχέσεις τους με το άλλο φύλο.

Βουτυράς Σταύρος (1981), *Η Γυναίκα στη Μισθωτή Εργασία*, Αθήνα,

Το βιβλίο παρουσιάζει νόμους και διεθνείς συμβάσεις για την προστασία της εργαζόμενης γυναίκας, την κατάσταση της απασχόλησης των γυναικών και την προβληματική για την Κοινωνική Πολιτική κατά την δεκαετία του 80.

Γενική Γραμματεία Ισότητας των Δύο Φύλων (1985), *Δικαιώματα και υποχρεώσεις της εργαζόμενης γυναίκας στη μισθωτή εργασία*, Αθήνα, Υπουργείο Προεδρίας.

Το βιβλίο συγκεντρώνει στοιχεία γύρω από τα μέτρα και τις νομοθετικές ρυθμίσεις που αφορούν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των εργαζόμενων γυναικών.

Δαμουλιανού Χριστίνα (1995), «Ευρωπαϊκό Δίκτυο: Οικογένεια και Εργασία», στο Γ. Κυριακόπουλος, Ε. Γεωργούση, Β. Μαργαριτίδου, Χ. Συμεωνίδου (επιμ.) *Υγεία, Κοινωνική Προστασία και Οικογένεια*, Αθήνα, Κέντρο Κοινωνικών Επιστημών Υγείας, σελ 295-299.

Το άρθρο αναφέρεται στο πλαίσιο που προωθείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση για την επίτευξη της συμφιλίωσης της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής.

Δημακάκου – Σιδηροπούλου Δέσποινα (1998), «Η επαγγελματική κατάρτιση των γυναικών», στο Ι. Μαγγανάρα, *Εργασία, Συνδικαλισμός και Ισότητας των Φύλων*, Αθήνα, Οδυσσέας, σελ. 127-156.

Το άρθρο κάνει λόγο για το καθεστώς συμμετοχής των ελληνίδων στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

Δήμου Αφροδίτη (1989), « Η μερική απασχόληση: Ένα γυναικείο φαινόμενο της αγοράς εργασίας» *Σύγχρονα Θέματα*, Τεύχος 40, σελ 55-60.

Το άρθρο παρουσιάζει χαρακτηριστικά της μερικής απασχόλησης των γυναικών, εξετάζοντας παράλληλα και τον βαθμό συμμετοχής τους στην αγορά εργασίας μέσα από μορφές μερικής απασχόλησης, καθώς και τους λόγους για αυτή τους την επιλογή.

Ηλιού Μαρία (1984), *Εκπαιδευτική και Κοινωνική Δυναμική*, Αθήνα, Πορεία.

Το βιβλίο αποτελείται από σειρά κειμένων που προσεγγίζουν θέματα όπως οι εκπαιδευτικές ευκαιρίες και η ισότητα αυτών και η ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα, εμπλουτίζοντας τα και μέσα από την διάσταση του φύλου.

Καβουνίδη Τζένη (1989), «Ο έλεγχος της εργασίας της γυναίκας», *Σύγχρονα Θέματα*, Τεύχος 40, σελ 71-80.

Το άρθρο εκφράζει ένα προβληματισμό γύρω από τους περιορισμούς που επιδέχεται η εργασία των γυναικών, επιλέγοντας να εξετάσει την περίπτωση των γυναικών βιοτεχνών και εργατών σε μια περιοχή της Αθήνας.

Κανελλόπουλος Ν. Κωνσταντίνος, Μαυρομαράς Γ. Κωνσταντίνος, Μητράκος Μ. Θεόδωρος (2003), *Εκπαίδευση και Αγορά Εργασίας*, Αθήνα, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών.

Το παρόν βιβλίο δίνοντας έμφαση στις διαστάσεις των σχέσεων μεταξύ εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας, εξάγει σημαντικά συμπεράσματα που αναδεικνύουν και την διάσταση τους φύλου σε θέματα όπως είναι για παράδειγμα η ανισότητα των αμοιβών.

Κασιμάτη Κούλα, Θανοπούλου Μαρία, Τσάρτας Παναγιώτης (1995), *Η Γυναικεία Απασχόληση στον Τουριστικό Τομέα. Διερεύνηση της Αγοράς Εργασίας και Επισήμανση Προοπτικών*, Αθήνα, ΚΕΚΜΟΚΟΠ.

Το βιβλίο παρουσιάζει τα ευρήματα εμπειρικής έρευνας πάνω στο ζήτημα της γυναικείας απασχόλησης στον τουριστικό τομέα, στην Ελλάδα.

Καραμεσίνη Μαρία (2002), «Η διάσταση του φύλου στη μεταρρύθμιση των συνταξιοδοτικών συστημάτων: Η ελληνική περίπτωση», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, Τεύχος 108 - 109, σελ. 3-32.

Το άρθρο εξετάζει της διάσταση της ισότητας των φύλων για την περίπτωση του ελληνικού συνταξιοδοτικού συστήματος μέσα και από την ανάλυση των γενικών τάσεων μεταρρύθμισης που εμφανίζουν τα συνταξιοδοτικά συστήματα στην Ευρώπη.

Καραμεσίνη Μαρία (2001), «Μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος και ισότητα των φύλων» εισήγηση στην ημερίδα *Μεταρρύθμιση ασφαλιστικών συστημάτων και ισότητα των φύλων*, Αθήνα 3 Δεκεμβρίου 2001.

Η εισήγηση αναφέρεται στις αλλαγές που προήλθαν από την μεταρρύθμιση των ευρωπαϊκών συνταξιοδοτικών συστημάτων πάνω στην αντιμετώπιση των γυναικών, κάνοντας παράλληλα αναφορά και στην ελληνική περίπτωση.

Καραμεσίνη Μαρία (2000), «Η αντιμετώπιση των γυναικών στη μεταρρύθμιση των συνταξιοδοτικών συστημάτων: κριτικά σχόλια για την ελληνική περίπτωση», στο Χ. Γολέμης (επιμ.) *Μεταρρύθμιση των Ευρωπαϊκών Συνταξιοδοτικών Συστημάτων*, Αθήνα, Εταιρεία Πολιτικού Προβληματισμού «Νίκος Πουλατζάς» και Ελληνικά Γράμματα, σελ 149-172.

Το άρθρο παρουσιάζει μια κριτική αναφορά πάνω στην κατάργηση των ειδικών ρυθμίσεων του ελληνικού συνταξιοδοτικού συστήματος που αφορούσαν τις γυναίκες.

Καραμεσίνη Μαρία (1998), «Γυναίκες και απασχόληση στην Ελλάδα: Τάσεις και διεθνείς συγκρίσεις», *Επετηρίδα Εργασίας*, σελ. 177-184.

Το άρθρο αναφέρεται στις ιδιομορφίες που παρουσιάζει η γυναικεία απασχόληση στην Ελλάδα, ως προς την συμπεριφορά των γυναικών εργαζομένων απέναντι στην αμειβόμενη εργασία κατά την δεκαετία του 80, τα χαρακτηριστικά των θέσεων εργασίας που καταλαμβάνουν και τέλος στοιχεία για την ανεργία τους σε σχέση με αυτή των ανδρών.

ΚΕΘΙ (2004), *Γυναίκες στα συνδικαλιστικά κέντρα αποφάσεων. Το χρονικό μιας απουσίας*.

Η παρούσα έκδοση του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας, επιχειρεί την καταγραφή των γυναικών που είναι εκλεγμένες στα όργανα διοίκησης των δευτεροβάθμιων και τριτοβάθμιων συνδικαλιστικών οργανώσεων, επιδιώκοντας παράλληλα να δώσει και μια ερμηνεία για την πολύ μικρή συμμετοχή των γυναικών σε αυτά.

ΚΕΘΙ (2003), *Ίση Αμοιβή – Προσοχή στο Κενό Μελέτες – Έρευνες*, Αθήνα.

Η παρούσα μελέτη αναφέρεται στο ζήτημα της ανισότητας των αμοιβών μεταξύ ανδρών και γυναικών, προσδιορίζοντας τους παράγοντες που την προκαλούν, εντοπίζοντας τους κλάδους που κύρια εμφανίζεται και αναλύοντας την αντιμετώπιση που υπάρχει σε επίπεδο συλλογικών διαπραγματεύσεων.

Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών (2004), *Η αφανής εργασία των γυναικών στις Περιφέρειες του Βορείου και Νοτίου Αιγαίου*, Αθήνα.

Η έρευνα αποτελείται από δύο μέρη. Στο πρώτο επικεντρώνει στις γυναίκες που εργάζονται ως βοηθοί στις οικογενειακές επιχειρήσεις, ενώ στο δεύτερο υπάρχει η ανάλυση βιογραφικών συνεντεύξεων με μετανάστριες εργαζόμενες. Κοινή συνισταμένη και των δύο μερών είναι η ανάδειξη της αφανούς εργασίας των γυναικών αυτών στα νησιά του Αιγαίου.

Κουκούλη – Σπηλιωτοπούλου Σοφία (1998), «Ισότητα των φύλων στην απασχόληση και κοινωνική ασφάλιση», στο Ι. Μαγγανάρα, *Εργασία, Συνδικαλισμός και Ισότητας των Φύλων*, Αθήνα, Οδυσσέας, σελ. 193-230.

Το άρθρο παρουσιάζει τις υπάρχουσες νομοθετικές ρυθμίσεις εθνικές και κοινοτικές, καθώς και τις διεθνείς συμβάσεις, όσον αφορά την απασχόληση των ελληνίδων και την κοινωνική τους ασφάλιση.

Κραβαρίτου Γιώτα (1991), *Εργασία και δικαιώματα της γυναίκας*, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλα.

Το βιβλίο εξετάζει το ζήτημα της γυναικείας απασχόλησης επικεντρώνοντας αφενός στο δικαίωμα των γυναικών για ισότητα στις εργασιακές σχέσεις και την κατοχύρωση αυτού στο εργατικό δίκαιο, και αφετέρου στην ανάγκη ευαισθητοποίησης πάνω στις αξίες που μεταφέρουν οι γυναίκες στον εργασιακό χώρο από την ιδιωτική τους ζωή.

Μαγγανάρα Ιωάννα (επιμ.) (1998), *Εργασία Συνδικαλισμός και Ισότητα των φύλων*, Αθήνα, Εξάντας.

Το βιβλίο παρουσιάζει τις εισηγήσεις των συμμετεχόντων σε σεμινάριο που οργανώθηκε το 1992, από το Σύνδεσμο για τα δικαιώματα της Γυναίκας, με έμφαση στην θέση των γυναικών στον τομέα της απασχόλησης και την συμμετοχή τους στα συνδικαλιστικά όργανα

Μαρξ, Ένγκελς, Λένιν (1987), Για το Γυναικείο Ζήτημα, Αθήνα, Σύγχρονη Εποχή.

Το βιβλίο αυτό παρουσιάζει ένα μέρος από τις απόψεις των κλασικών του επιστημονικού κομμουνισμού πάνω στο γυναικείο ζήτημα, όπως αυτό στοιχειοθετείται μέσα από την οπτική της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης της γυναικείας εργασίας.

Μουσουρούου Λουκία (1993), Γυναίκα και απασχόληση, 10 ζητήματα, Αθήνα, Gutenberg.

Στο βιβλίο επιχειρείται να αναλυθεί η συσχέτιση φύλου – οικογένειας – επαγγέλματος και κοινωνικής θέσης, μέσα σε συνθήκες ολοένα και μεγαλύτερης αύξησης της γυναικείας απασχόλησης και τις επερχόμενες κοινωνικές μεταβολές που αυτή υποδεικνύει.

Σαμαρτζή Μαρία (1992), Όνομα Γυναίκα, Αθήνα, Εξάντας.

Το βιβλίο παρουσιάζει μια σειρά από συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν σε γυναίκες προκειμένου να αναδειχτούν μέσα από την προσωπική τους μαρτυρία, τα γυναικεία εργασιακά προβλήματα, συνοδευόμενα από την συγγραφέα και από την θεωρητική τους διάσταση.

Στρατηγάκη Μαρία (1996), Φύλο, Εργασία, Τεχνολογία, Αθήνα, Ο Πολίτης.

Το βιβλίο παρουσιάζει τα ευρήματα έρευνας πάνω στη σχέση μεταξύ τεχνολογίας, οργάνωσης της εργασίας και φύλου, όπως εντοπίζεται στον εργασιακό χώρο και ειδικά στον τραπεζικό τομέα στην Ελλάδα, μετά την εισαγωγή νέων τεχνολογιών.

Στρατηγάκη Μαρία (1989), «Τεχνολογικές εξελίξεις και ειδικότητες με φύλο», Σύγχρονα Θέματα, Τεύχος 40, σελ 31-38.

Το άρθρο εκφράζει ένα προβληματισμό γύρω από το κατά πόσο μπορεί να συμβάλει η εισαγωγή νέων τεχνολογιών στην ανατροπή του καταμερισμού της εργασίας κατά το φύλο.

Παπαγαρουφάλη – Ιακώβου Ελένη (1989), «Φεμινισμός και Εργασία: Διέξοδοι και Αδιέξοδα», Σύγχρονα Θέματα, Τεύχος 40, σελ 91-101.

Το άρθρο αποτελεί μια φεμινιστική προσέγγιση πάνω στο ζήτημα της ανισότητας των φύλων στον χώρο εργασίας.

Παυλίδου Ελένη (1989), «Γυναίκα και εργασία: Οικονομικές προσεγγίσεις των διακρίσεων στην αγορά εργασίας», Σύγχρονα Θέματα, Τεύχος 40, σελ 39-46.

Το άρθρο παρουσιάζει συνοπτικά διάφορες οικονομικές προσεγγίσεις, πάνω στην ανισότητα των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Πετράκη – Κώττη Αθηνά (1998), «Η θέση της γυναίκας στην αγορά εργασίας στην Ελλάδα και οι διαφορές στις αμοιβές των δύο φύλων», στο Ι. Μαγγανάρα, Εργασία, Συνδικαλισμός και Ισότητας των Φύλων, Αθήνα, Οδυσσεάς, σελ. 177-186.

Το άρθρο παρουσιάζει στοιχεία για την θέση των ελληνίδων στην αγορά εργασίας και διερευνά το ζήτημα της ανισότητας των αμοιβών τους.

Πετρινώτη Ξανθή (1998), Η δόμηση των εσωτερικών αγορών εργασίας: Φύλο, Τεχνολογία, Ανταγωνισμός. Η περίπτωση των τραπεζών, Αθήνα, Παπαζήση.

Το βιβλίο αναφέρεται σε μελέτη που πραγματοποιήθηκε, πάνω στην εφαρμογή των νέων τεχνολογιών, την ανάπτυξη ενδοκλαδικού ανταγωνισμού και την ανασύνθεση της απασχόλησης κατόπιν της μαζικής εισόδου των γυναικών στον ελληνικό τραπεζικό κλάδο.

Χουηλέρ Σ., Φεντερίκι Σ., *Η πολιτική οικονομία της γυναικείας απελευθέρωσης*, Αθήνα, Ελεύθερος Τύπος.

Σκοπός του βιβλίου είναι η αναφορά στο ζήτημα της οικιακής εργασίας, μέσα από την μαρξιστική ιδεολογία απέναντι στον οικονομικό ρόλο των γυναικών μέσα στον καπιταλισμό.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία.

Acero Liliana (1995), «Conflicting demands of new technology and household work», στο S. Mitter, S. Rowbotham, *Women Encounter Technology*, London Routledge, pp. 70-92.

Το άρθρο εξετάζει τις αλλαγές που επιφέρει η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στην απασχόληση των γυναικών, στην υφαντουργία της Αργεντινής και της Βραζιλίας.

Aguilar D. Delia & Lacsamana E. Anne (επιμ.) (2004), *Women and Globalization*, New York, Humanity Books.

Το βιβλίο επιχειρεί να δείξει μέσα από την συλλογή διαφόρων άρθρων, τις συνθήκες εργασίας των γυναικών, όπως αυτές διαμορφώνονται μέσα στο πλαίσιο μιας παγκοσμιοποιημένης οικονομίας.

Allen Myria, Reid Margaret & Riemenschneider Cynthia (2004), «The Role of Laughter when Discussing Workplace Barriers: Women in Information Technology Jobs», *Sex Roles*, Vol. 50, Issue 3, pp. 177-189.

Το άρθρο αναφέρεται σε έρευνα που εξετάζει πως το γέλιο που προκαλείται σε μια ομάδα γυναικών κατά την διάρκεια συνεντεύξεων, λειτουργεί ως μηχανισμός που υποδεικνύει την αμηχανία τους μπροστά στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στον χώρο εργασίας τους.

Alverson Mats & Billing Yvonne Due (1997), *Understanding Gender and Organizations*, London, Sage publications.

Το βιβλίο παρουσιάζει το γιατί και το πότε πρέπει να γίνεται αναφορά στη διάσταση του φύλου στις επιχειρήσεις, αναλύοντας για το σκοπό αυτό του τι επικρατεί στο ερευνητικό πεδίο για το φύλο, την κατάτμηση της αγοράς εργασίας στην βάση των διακρίσεων του φύλου, καθώς και την θέση των γυναικών στην διοίκηση των επιχειρήσεων.

Amano Masako (1997), «Women in higher education», *Higher Education*, Vol. 34, Issue 2, pp. 215-235.

Το άρθρο αναλύει τον προβληματισμό του κατά πόσο η αυξημένη συμμετοχή των γυναικών στην Ιαπωνία στην ανώτατη εκπαίδευση, συνδέεται με την αλλαγή των παραδοσιακών αξιών και τους επιτρέπει την αποδέσμευση τους από τους παραδοσιακούς ρόλους αλλά και τον απεγκλωβισμό τους από τα παραδοσιακά γυναικεία επαγγέλματα.

Amsden H. Alice (επιμ.) (1980), *The Economics of Women and Work*, England, Penguin Press.

Το βιβλίο αναλύει, με αφετηρία το αυξημένο ενδιαφέρον των οικονομολόγων κατά την δεκαετία του 80, πάνω στα θέματα της αύξησης της γυναικείας συμμετοχής στην αγορά εργασίας, την διάκριση, την ανισότητα των αμοιβών, καθώς και τα ζητήματα καταμερισμού των επαγγελματιών και της ανεργίας.

Bartlett L. Rubin (επιμ.) (1997), *Introducing Race and Gender into Economics*, London, Routledge.

Το βιβλίο αποτελείται από μια συλλογή άρθρων, που στοχεύουν να αναδείξουν τρόπους συμπερίληψης των διαστάσεων του φύλου και της φυλής στα εισαγωγικά οικονομικά μαθήματα.

Barth Erling, Roed Marianne & Torp Hege (2002), *Towards a Closing of the Gender Pay Gap. A comparative study of the three occupations in six European countries*, Oslo, The Norwegian Center for Gender Equality.

Το βιβλίο αποτελεί μια συγκριτική μελέτη πάνω στο θέμα της ισότητας των αμοιβών για ίση αξίας εργασία, επικεντρώνοντας σε τρία επαγγέλματα και στις έξι χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα για την αντιμετώπιση της ανισότητας των αμοιβών με βάση το φύλο.

Beechey Veronica (1987), *Unequal Work*, Norfolk, Thetford Press.

Ο στόχος του βιβλίου είναι, τόσο η αναφορά στις αλλαγές που έχουν επέλθει στην δομή της εργασίας των καπιταλιστικών κοινωνιών, επικεντρώνοντας στην εργασία των γυναικών που εξακολουθούν να βιώνουν την ανισότητα στις εργασιακές τους σχέσεις, όσο και να τονιστεί η ανάγκη για νέα εννοιολογικά εργαλεία και θεωρίες, γύρω από τα ζητήματα της γυναικείας απασχόλησης.

Beneria Lourdes (2003), *Gender, Development and Globalization*, London, Routledge.

Το βιβλίο ασχολείται με τον τρόπο που το φύλο εντάσσεται στην οικονομία παράλληλα με το πώς η ανάπτυξη και η παγκόσμια οικονομία επιδρούν πάνω στην κοινωνική κατασκευή του.

Beneria Lourdes (2001), «Shifting the Risk: New Employment Patterns, In formalization and Women's Work», *International Journal of Politics, Culture and Society*, Vol. 15, Issue 1, pp. 27-53.

Το άρθρο εξετάζει μέσα από την οπτική του φύλου μια σειρά από εξελίξεις που παρουσιάζονται στις εργασιακές σχέσεις, όπως η ευελιξία και οι άτυπες μορφές εργασίας στο μικρό – επίπεδο.

Beneria Lourdes (1998), «Gender and Global Economy», στο F. Ackerman , N. Goodwin, L. Dougkerty, K. Gallagher, *The changing nature of work*, U.S.A. Island Press, pp 98-100.

Το κείμενο εξετάζει την διάσταση του φύλου μέσα στις συνθήκες μιας παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, επικεντρώνοντας στη θέση των γυναικών μέσα στον διεθνή καταμερισμό της εργασίας, τα ζητήματα της απασχόλησης και των μισθών τους, καθώς και αυτό της βιομηχανίας του σεξ.

Bettio Francesca, Rubery Jill, Smith Hark (2000),«Gender Flexibility and New Employment Relations in the European Union», στο M. Rossili (επιμ.), *Gender Policies in the European Union*, New York, Peter Lang Publishing, pp. 123-158.

Το άρθρο εξετάζει συγκριτικά την έκταση και τις μορφές των ευέλικτων μορφών απασχόλησης στα κράτη μέλη, σε συνδυασμό με τις σχέσεις φύλου που επικρατούν αλλά και το ευρύτερο κοινωνικό – οικονομικό σύστημα μέσα στο οποίο αυτές διαμορφώνονται.

Blakemore Ken, Drake Robert (1996), *Understanding Equal Opportunity Policies*, Baskeville, Dorwyn Ltd.

Το βιβλίο παρουσιάζει μια εις βάθος ανάλυση των διάφορων πολιτικών για την επίτευξη της ισότητας, κάνοντας ανάμεσα στα άλλα αναφορά και στο ζήτημα της ισότητας των φύλων, επικεντρώνοντας στο τομέα της απασχόλησης.

Blau Francine, Ehrenberg Ronald (1998), «Introduction to Gender and Family Issues in the Workplace» , στο F. Acherman , N. Goodwin, L. Dougkerty, K. Gallagher, *The changing nature of work*, U.S.A. Island Press, pp. 312-315.

Το άρθρο αυτό στην ουσία αποτελεί την εισαγωγή σε ένα βιβλίο που εξετάζει τις διαπλοκές μεταξύ οικογένειας και εργασίας στις Η.Π.Α., σε συνδυασμό με το τι εφαρμόζεται σε επίπεδο πολιτικής, γύρω από ζητήματα όπως η γονεϊκή άδεια, η ανισότητα στην αγορά εργασία κ.α.

Bodrova Valentina, Anker Richard (επιμ.) (1985), *Working Women in Socialist Countries: The Fertility Connection*, Geneva, International Labor Office.

Το βιβλίο εξετάζει την διαντίδραση μεταξύ του παραγωγικού και του αναπαραγωγικού ρόλου των γυναικών στις σοσιαλιστικές χώρες κατά την δεκαετία του 80.

Bowly Sophie (1985), «Locational Issues in Child Care Provision», στο C. Ungerson, M. Kember (επιμ.), *Women and Social Policy. A Reader*, London, Macmillan, pp 119-123.

Το άρθρο παρουσιάζει την συσχέτιση μεταξύ έλλειψης ή μη πρόσβασης στους χώρους φύλαξης και φροντίδας παιδιών και αποχής των γυναικών από την αγορά εργασίας.

Bradley Harriet (1989), *Men's Work, Women's Work*, Cambridge Policy Press in association with Basil Blackwell.

Το βιβλίο εστιάζει στην έννοια του καταμερισμού της εργασίας κατά φύλο και την αναφορά σε «γυναικεία» και «ανδρικά» επαγγέλματα, κάνοντας μια αναδρομή στις προ – βιομηχανικές καταβολές αυτών των διαχωρισμών, αναζητώντας τους λόγους που τους διαμόρφωσαν.

Bucar Maja (1995), «Information Technology and women's in manufacturing in eastern Europe», στο S. Mitter, S. Rowbotham, *Women Encounter Technology*, London Routledge, pp. 111-126.

Το άρθρο αναφέρεται στις επιπτώσεις που έφερε πάνω στην ζωή των εργαζομένων γυναικών στη Σλοβενία, η μετάβαση από το σοσιαλιστικό καθεστώς στην ελεύθερη αγορά, σε συνδυασμό με την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών.

Cannage Charlene (1995), «Restructuring and retaining. The Canadian garment industry in transition», στο S. Mitter, S. Rowbotham, *Women Encounter Technology*, London Routledge, pp. 127-149.

Το άρθρο αναφέρεται στις αλλαγές που παρατηρούνται από την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών, στην βιομηχανία παραγωγής ενδυμάτων του Καναδά.

Carrie Yodani (2000), «Constructing Gender and Occupational Segregation: A Study of Women and Work in Fishing Communities» *Qualitative Sociology*, Vol. 3, Issue 3, pp. 267-290.

Το άρθρο αναφέρεται στον καταμερισμό της εργασίας κατά φύλο, επιλέγοντας να αναλύσει ποιοι παράγοντες προσδιορίζουν το επάγγελμα του «ψαρά» ως καθαρά «ανδρικό», αλλά και το πώς η συμμετοχή των γυναικών σε μια σειρά από αλιευτικές διαδικασίες, πλην του ψαρέματος, διαμορφώνει την ταυτότητα του φύλου στις περιοχές που ζουν από την αλιεία.

Clark Gracia (επιμ.) (2003), *Gender at work in economic life*, New York, Altamira Press.

Το βιβλίο συγκεντρώνει μια σειρά από ανθρωπολογικές μελέτες, γύρω από το φύλο αναδεικνύοντας την σημασία ανάδειξης του στις οικονομικές διαδικασίες, εξετάζοντάς

παράλληλα με αυτό στοιχεία όπως η φυλή, η εθνικότητα, οι προσωπικές στρατηγικές, η ηλικία και η κοινωνική τάξη.

Cockburn Cynthia, Ormord Susan (1993), *Gender and Technology in the making*, London, Sage Publications.

Το βιβλίο εξετάζει την συσχέτιση φύλου και τεχνολογίας, μέσα από την χρήση των οικιακών συσκευών, αναδεικνύοντας διαστάσεις της διάκρισης μεταξύ των φύλων, ήδη από την φάση σχεδιασμού της τεχνολογίας.

Cockburn Cynthia (1991), *In the way of women. Men's resistance to sex equality in organizations*, London, Macmillan Press.

Το βιβλίο βασισμένο σε εμπειρική διερεύνηση παρουσιάζει όψεις της ανισότητας και της καταπίεσης που βιώνουν οι γυναίκες κύρια στον εργασιακό τους χώρο.

Con Samuel (2000), *Race, Gender and Discrimination at work, U.S.A.*, Westview Press.

Το βιβλίο αναφέρεται στο ζήτημα των διακρίσεων κατά το φύλο και την φυλή στην εργασία, κύρια στα θέματα του ανταγωνισμού, των επαγγελματών, των μισθών και της ανεργίας.

Dalla Costa Mariarosa & James Selma (1972), *The Power of Women and the Subversion of the Community*, London, Falling Wall Press.

Το βιβλίο αυτό αποτελεί την απαρχή της «σχολής» των φεμινιστριών που τάσσονταν υπέρ του «οικιακού μισθού».

Dale Angela (1985), «Women in the Labor market: Policy and the Perspective», στο C. Ungerson, M. Kember (επιμ.), *Women and Social Policy. A Reader*, London, Macmillan, pp 57-71.

Το άρθρο αναφέρεται στην συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας και αναλύει την έννοια της μερικής απασχόλησης και την επίδραση αυτής στην αναπαραγωγή των ανισοτήτων στην αγορά εργασίας.

Dijkstra Gaske & Plathenga Janneke (1997), *Gender and Economics. A European Perspective*, London, Routledge.

Το βιβλίο αποτελείται από μια συλλογή άρθρων που επιδιώκουν να προσεγγίσουν ζητήματα γύρω από τις οικονομικές επιστήμες και την θέση των γυναικών σε αυτές.

England Paola & McCreavy Lori (1987), «Integrating Sociology and Economics to Study Gender and Work», στο A. H. Stroberg, L. Larwood, B. A. Gutek, *Women and Work. An Annual Review*, Vol. 2, London Sage Publications, pp. 143- 172.

Το κείμενο αποτελεί μια επισκόπηση των κυρίαρχων θεωριών στη νεοκλασική οικονομική προσέγγιση, αλλά και την κοινωνιολογία και συνάμα αξιολόγηση αυτών σε σχέση με την έρευνα που υπάρχει πάνω στα ζητήματα φύλου και εργασίας.

Epstein T. Scarlet, Crehan Cate, Gerzer Annemarie & Sass Jurgen (1986), *Women Work and Family*, London and Sydney, Croom Helm.

Το βιβλίο εστιάζει σε μια συγκριτική παρουσίαση στοιχείων μεταξύ Γερμανίας και Αγγλίας, πάνω στα θέματα του συνδυασμού αμειβόμενης και οικιακής εργασίας από τις γυναίκες.

Gaio Fatima Jamine (1995), «Women in software programming. The experience of Brazil», στο S. Mitter, S. Rowbotham, *Women Encounter Technology*, London Routledge, pp. 205-232.

Το άρθρο εξετάζει το κατά πόσο η αυξανόμενη εμπορική σημασία των νέων τεχνολογιών μπορεί να ανοίξει δρόμους για την συμμετοχή των γυναικών από τις αναπτυσσόμενες χώρες, δίνοντας έμφαση στο παράδειγμα της Βραζιλίας.

Frader L.Laura & Rose O. Sonya (επιμ.) (1996), *Gender and class in modern Europe*, Ithaca and London, Cornell University Press.

Το βιβλίο μέσα από την συγκέντρωση διαφόρων άρθρων εξετάζει το πώς η έννοια και οι σχέσεις του φύλου διαμορφώθηκαν αλλά και το πώς και αυτά με την σειρά τους διαμόρφωσαν τις παρατηρούμενες οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και πολιτικές αλλαγές που σημειώθηκαν στην Ευρώπη τις αρχές του 20^{ου} αιώνα.

Gali Cinnamon Rachel & Rich Yisraeli (2002), «Gender Differences in the Importance of Work and Family Roles: Implications for Work – Family Conflict», *Sex Roles*, Vol. 47, Issue 11, pp. 531- 541.

Αναφορά στο ζήτημα της συμφιλίωσης της οικογενειακής με την επαγγελματική ζωή, παρουσιάζοντας τα ευρήματα έρευνας που πραγματοποιείται στο Τελαβίβ, σε ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Gallie Duncan & Alun Susanne (2000), «Unemployment, Gender and Attitudes to Work», στο D. Gallie, S. Paugam, *Welfare Regimes and the Experience of Unemployment in Europe*, Oxford, University Press, pp 109-133.

Το άρθρο αναφέρεται στη σχέση μεταξύ προνοιακών επιδομάτων και ανεργίας και στην κατ' επέκταση διαμόρφωση αντιλήψεων απέναντι στην απασχόληση από τους αποδέκτες των επιδομάτων, εξετάζοντας παράλληλα και την διάσταση του φύλου.

Gataway Nilufer & Ozler Sule (1998), «Feminization of the Labor Force: The Effects of Long Term Development and Structural Adjustment», στο F. Acherman , N. Goodwin, L. Dougkerty, K. Gallagher, *The changing nature of work*, U.S.A. Island Press, pp 290-292.

Το κείμενο αναφέρεται στις επιπτώσεις τόσο του γενικού επιπέδου ανάπτυξης, όσο και της δομικής προσαρμογής που έχει επέλθει στην οικονομία, πάνω στην θηλυκοποίηση του εργατικού δυναμικού.

Gothoskar Sujata (1995), «Computerization and women's employment in India's banking sector», στο S. Mitter, S. Rowbotham, *Women Encounter Technology*, London Routledge, pp. 150-176.

Το άρθρο αναφέρεται στις αλλαγές που παρατηρούνται στην ζωή των γυναικών εργαζομένων στην Ινδία από την εισαγωγή νέων τεχνολογιών στο τραπεζικό τομέα.

Guter A. Barbara & Dunwoody Vera (1987), «Understudying Sex in the Workplace», στο A. H. Stroberg, L. Larwood, B. A. Gutec, *Women and Work. An Annual Review*, Vol. 2, London Sage Publications, pp. 249-269.

Το κείμενο ασχολείται με το ζήτημα της σεξουαλικής παρενόχλησης εις βάρος των γυναικών στο χώρο εργασίας τους.

Humphrey John (1987), *Gender and Work in the Third World. Sexual Divisions in Brazilian Industry*, London, Tavistock Publications.

Το βιβλίο κάνει λόγο για την κατά φύλο διαίρεση της εργασίας στην κατασκευαστική βιομηχανία της Βραζιλίας, εγείροντας ζητήματα γύρω από το θέμα της ιεραρχίας, της οικιακής εργασίας και της οικονομικής κρίσης.

Kiblitckaya Marina (2000), «Russia's female breadwinners. The changing subjective experience», στο S. Ashwin (επιμ.), *Gender State and Society in Soviet and Post Soviet Russia*, New York, Routledge, pp. 55-70.

Το άρθρο εξετάζει την διαχρονική εξέλιξη της εμπειρίας των γυναικών που εργάζονταν, σε σχέση με την οικογένεια αλλά και την προσωπική τους ζωή από την σταλινική περίοδο έως και την κατάργηση του σοβιετικού καθεστώτος στην Ρωσία.

Kirchmayer Catherine (2002), «Gender Differences in Managerial Careers: Yesterday, Today and Tomorrow», *Journal of Business Ethics*, Vol. 37, Issue 1, pp. 5-24.

Το άρθρο παρουσιάζει μια ερευνητική προσπάθεια να καλυφθούν μειονεκτήματα και ελλείψεις προηγούμενων ερευνών, πάνω στο θεσμό των διαφορών που εντοπίζονται στις καριέρες των γυναικών managers.

Kwan Lee Ching (1998), «Engendering the World of Labor: Women Workers , Labor Markets and Production Politics» στο F. Acherman , N. Goodwin, L. Dougkerty, K. Gallagher, *The changing nature of work*, U.S.A. Island Press, pp 292-295.

Το κείμενο αναφέρεται στη σύγκριση μεταξύ δύο εργοστασίων στην Κίνα και το Χονγκ Κονγκ, στη βάση αναλυτικών φεμινιστικών μεθόδων, καθώς και των θεωριών περί παραγωγής.

Larwood Laurie, Stromberg H. Ann & Gutek Barbara (επιμ.) (1985), *Women and Work. An Annual Review*, Vol. 1, London, Sage Publications.

Το βιβλίο αποτελεί μια συλλογή άρθρων σχετικά με τα θέματα της γυναικείας απασχόλησης, δίνοντας έμφαση στα ζητήματα της ανισότητας των αμοιβών, της ανισότητας στον χώρο εργασίας, τις ανισότητες πρόσβασης στην αμερικανική τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ εργασίας και οικογένειας στην επιλογή αποφάσεων ανδρών και γυναικών.

Lobodzinska Barbara (1998), «Women’s Employment or Return to “Family Values” in Central – Eastern Europe» , στο F. Acherman , N. Goodwin, L. Dougkerty, K. Gallagher, *The changing nature of work*, U.S.A. Island Press, pp. 323-326.

Το κείμενο αναφέρεται στις γυναίκες εργαζόμενες στις χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ και την ανάγκη επαναπροσδιορισμού των ρόλων τους μέσα στην εργασία και την οικογένεια αλλά και το πώς κατανοούν οι ίδιες τους εαυτούς τους, καθορίζοντας νέες προσδοκίες.

Luck Maura (1991), «Gender and library work. The limitation of dual labor market theory», στο N. Radclift, T. M. Sinclair, *Working Women. Internationals perspectives on labor and gender ideology*, London, Routledge, pp 25-41.

Το άρθρο βασισμένο στα ευρήματα μιας μελέτης περίπτωσης για τις γυναίκες εργαζόμενες σε μια πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη, εξετάζει τις θέσεις φεμινιστριών απέναντι στην θεωρία της αγοράς εργασίας «δύο ταχυτήτων» (dual labor market theory).

Maclean Nancy (2002), «The hidden history of affirmative action: working women’s struggles in the 1970s and the gender of class», στο N. Holstrom (επιμ.), *The socialistic project. A contemporary reader in Theory and Politics*, Library of Congress Cataloging – in – Publication, pp. 181-196.

Το άρθρο παρουσιάζει το ζήτημα του καταμερισμού της εργασίας κατά φύλο, μέσα από μια σοσιαλιστική φεμινιστική προσέγγιση.

Mammes Ingelore (2004), «Promoting Girl’ s Interest in Technology through Technology Education: A Research Study», *International Journal of Technology and Design Education*, Vol. 14, Issue 2, pp. 89-100.

Το άρθρο αναφέρεται σε έρευνα πάνω στην προώθηση των γυναικών στις νέες τεχνολογίες, μέσω της εκπαίδευσης, με αφετηρία τον προβληματισμό για την πολύ μικρή συμμετοχή τους στα τεχνικά επαγγέλματα.

Mies Maria (1986), *Patriarchy and Accumulation on a World Scale, Women in the International Division of Labor*, London, Zed Books.

Το βιβλίο παρουσιάζει μια αναζήτηση των κοινωνικών καταβολών του καταμερισμού της εργασίας κατά φύλο, μέσα από μια φεμινιστική προσέγγιση.

Mitter Swasti & Rowbotham Sheila (2000), «Bringing Women's Voices into the Dialogue on Technology Policy and Globalization in Asia», *International Feminist Journal of Politics*, Vol. 2, Issue 3, pp. 382-401.

Το άρθρο αξιολογεί ερευνητικό πρόγραμμα για την επίδραση των τεχνολογικών αλλαγών στις Ασιάτισσες εργάτριες, στόχος του οποίου ήταν η καθιέρωση της συμμετοχής των γυναικών, (η εργασία των οποίων επηρεάζεται από τις νέες τεχνολογίες) στην διαμόρφωση και την εφαρμογή διαφόρων προγραμμάτων πολιτικής γύρω από τα υπέρ και τα κατά, και το οποίο κατέληξε να παρουσιάζει τα προβλήματα που προκύπτουν στην εργασία των γυναικών.

Mitter Swasti (1995), «Information Technology and working women's demands», στο S. Mitter, S. Rowbotham, *Women Encounter Technology*, London Routledge, pp. 19-43.

Το άρθρο εξετάζει τις αλλαγές που επιφέρει η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στην εργασιακή ζωή των γυναικών, όσον αφορά τα προσόντα που πρέπει να διαθέτουν, τους κινδύνους που διατρέχουν για την υγεία τους, τις αλλαγές στην παγκόσμια ανακατάξη του εργατικού δυναμικού κ.α.

Ng Choon Sim Cecilia & Yong Carol (1995), «Information technology, gender and employment. A case study of the telecommunications industry in Malaysia», στο S. Mitter, S. Rowbotham, *Women Encounter Technology*, London Routledge, pp. 177-204.

Το άρθρο παρουσιάζει μια μελέτη περίπτωσης πάνω στην εισαγωγή νέων τεχνολογιών στις τηλεπικοινωνίες της Μαλαισίας.

Okano Kaori (2000), «Social Justice and Job Distribution in Japan: Class, Minority and Gender», *International Review of Education*, Vol. 46, Issue 6, pp. 545-563.

Το άρθρο εξετάζει το σύστημα μετάβασης από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας της Ιαπωνίας και τους μηχανισμούς που το διέπουν σε σχέση με την κοινωνική τάξη, το φύλο και την φυλή.

Olson E. Josephine & Hanson Frieze Irene (1987), «Income Determinants for Women in Business», στο A. H. Stroberg, L. Larwood, B. A. Gutek, *Women and Work. An Annual Review*, Vol. 2, London Sage Publications, pp. 173-206.

Στο κείμενο υπάρχει μια ανασκόπηση της γενικής βιβλιογραφίας πάνω στην ισότητα των αμοιβών, μεταξύ ανδρών και γυναικών, ενώ στην συνέχεια υπάρχει μέσα από την ερευνητική δουλειά των συγγραφέων αναφορά στις μεταβλητές που καθορίζουν αυτή την ανισότητα.

Pearson Ruth, Elson Diane (επιμ.) (1989), *Women's Employment and Multinationals in Europe*, London, Macmillan Press.

Το βιβλίο παρουσιάζει μια συλλογή από άρθρα, γύρω από την εργασιακή σχέση των γυναικών στις ευρωπαϊκές πολυεθνικές εταιρείες, κάνοντας αναφορά σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, αλλά και στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως σύνολο.

Pedersen Lisbeth, Weise Hanne, Jacobs Sheila & White Michael (2000), «Lone Mothers Poverty and Employment», στο D. Gallie, S. Paugam, *Welfare Regimes and the Experience of Unemployment in Europe*, Oxford, University Press, pp. 175-199.

Το άρθρο ασχολείται με τις συνθήκες ζωής και την προσέγγιση στην αγορά εργασίας, των γυναικών μόνων μητέρων μέσα από την οπτική διαφόρων προνοιακών συστημάτων.

Perrons Diane (2002), «Gendered Divisions in the new Economy: Risks and Opportunities», *GeoJournal*, Vol. 56, Issue 4, pp. 271-280.

Το άρθρο παρουσιάζει τον προβληματισμό γύρω από την θέση των γυναικών σε συνθήκες που χαρακτηρίζονται από την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, την χρήση των νέων τεχνολογιών, τις αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις, επικεντρώνοντας κύρια σε δύο βασικούς άξονες την εργασία και την οικογένεια.

Roby Pamela, Uttal Lynet (1988), «Trade Union Stewards. Handling union, family and employment responsibilities», στο A. H. Stroberg, L. Larwood, B. A. Gutek, *Women and Work. An Annual Review*, Vol. 3, London, Sage Publications, pp. 215-248.

Το άρθρο αναφέρεται σε έρευνα που είχε πραγματοποιηθεί στην Νέα Υόρκη το 1986, όσον αφορά τις διαφοροποιήσεις στην συμμετοχή ανδρών και γυναικών στα συνδικάτα και εξετάζει τις συσχετίσεις και τις δυσκολίες που προκύπτουν για τις γυναίκες, προκειμένου να συνδυάσουν οικογενειακές, επαγγελματικές και συνδικαλιστικές υποχρεώσεις.

Roth Louise Marie, (2004), «Engendering Inequality: Processes of Sex – Segregation on Wall Street», *Sociological Forum*, Vol. 19, Issue 2, pp. 203-228.

Παρουσίαση του καταμερισμού της εργασίας κατά φύλο στον τομέα των ασφαλίσεων και η σημασία των οικογενειακών ευθυνών για την περίπτωση των γυναικών.

Rowbotham Sheila (1995), «Feminist approaches to technology. Women's values or gender lens?» στο S. Mitter, S. Rowbotham, *Women Encounter Technology*, London Routledge, pp. 44-69.

Το άρθρο παρουσιάζει φεμινιστική προσέγγιση απέναντι στο ζήτημα της τεχνολογίας εντοπίζοντας την απουσία των γυναικών, ήδη από τη φάση σχεδιασμού της.

Simonton Deborah (1998), *A history of European Women's Work. 1700 to the Present*, London Routledge.

Το βιβλίο εξετάζει την θέση των γυναικών στην Ευρώπη σε διάφορες ιστορικές περιόδους από το 1700 μέχρι σήμερα, με έμφαση κυρίως πάνω στις διαστάσεις της εργασίας τους μισθωτής και μη.

Sinclair M. Thea (1991), «Women Work and Skill. Economic theories and feminist perspectives», στο N. Radcliff, T. M. Sinclair, *Working Women. Internationals perspectives on labor and gender ideology*, London, Routledge, pp 1-24.

Το άρθρο παρουσιάζει μια σειρά από οικονομικές θεωρίες συνοδευόμενες από ένα φεμινιστικό προβληματισμό.

Sohrab Adiba Julia (2000), «European Equality Legislation on Social Security», στο M. Rossili (επιμ.), *Gender Policies in the European Union*, New York, Peter Lang Publishing, pp. 107-129.

Το άρθρο εντοπίζει τον λόγο που εξακολουθούν να υπάρχουν κενά ως προς την ισότητα των δύο φύλων, στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης.

Spratlin Janet, Holden Karen (2000), «Women and Economy Security in Retirement: Implications for Social Security Reform», *Journal of Economy and Family Issues*, Vol. 21, Issue 1, pp. 37-63.

Το άρθρο εξετάζει τα συνταξιοδοτικά συστήματα Αυστραλίας και Σουηδίας, όπως αυτά έχουν αναμορφωθεί διερευνώντας πέρα των διάφορων οικονομικών παραγόντων και τους νέους ρόλους των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Stratigaki Maria (2004), «The Cooptation of Gender Concepts in EU Policies: The Case of Reconciliation of Work and Family», *Social Politics*, Vol. 11, No 1, pp. 30-56.

Το άρθρο αναλύει τον έμμεσο τρόπο που η πολιτική για την ισότητα των φύλων, συμπεριλαμβάνεται στην πολιτική ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στα πλαίσια της εφαρμογής άλλων πολιτικών.

Thane Pat (1996), «Gender welfare and the old age in Britain, 1870 - 1910», στο A. Digby, J. Steward (επιμ.), *Gender Health and Welfare*, London, Routledge, pp. 189-207.

Το άρθρο χρησιμοποιώντας την έννοια του φύλου ως αναλυτικό εργαλείο, επιχειρεί μια ιστορική αναδρομή στην διαμόρφωση της κοινωνικής πρόνοιας στην Μεγάλη Βρετανία, επικεντρώνοντας στην τρίτη ηλικία.

Tilly A. Louise & Scott W. Joan (1987), *Women Work and Family*, New York and London, Routledge.

Σκοπός του βιβλίου είναι η αναφορά στις φεμινιστικές συζητήσεις γύρω από το ζήτημα της εργασίας των γυναικών και τις συζητήσεις κοινωνικών ιστορικών γύρω από την κοινωνική και οικονομική μεταβολή, εξάγοντας μέσα από αυτά συμπεράσματα γύρω από το κατά πόσο βελτιώθηκε η θέση των γυναικών ή εάν και κατά πόσο υπήρξε αλλαγή στους παραδοσιακούς τους ρόλους.

Walby Sylvia (1997), *Gender Transformations*, London, Routledge.

Το βιβλίο παρουσιάζει τις πρόσφατες αλλαγές στις σχέσεις φύλου όσον αφορά την απασχόληση, εγείροντας παράλληλα ζητήματα γύρω από την ευελιξία και τον καταμερισμό της εργασίας κατά φύλο, ενώ θίγει ζητήματα του φύλου ακόμα και μέσα από την οπτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Walsh Tim (1985), «Part – time Employment and Labor Market Policies», στο C. Ungerson, M. Kember, *Women and Social Policy. A Reader*, London, Macmillan, pp 72-84.

Το άρθρο αναφέρεται στην ευελιξία της αγοράς εργασίας και επικεντρώνει στην μερική απασχόληση, αναζητώντας τους όρους που θα μπορούσε να λειτουργεί μέσα σε ένα πλαίσιο νομοθετικής προστασίας.

Ward. B. Kathryn (1998), «Women in the Global Economy», στο A. H. Stroberg, L. Larwood, B. A. Gutek, *Women and Work. An Annual Review*, Vol. 3, London, Sage Publications, pp. 17-48.

Το άρθρο αποτελεί μια σύνθεση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας για την συμμετοχή των γυναικών στην ανάπτυξη καθώς και την ερευνητική δουλειά που έχει διεξαχθεί πάνω στην συμμετοχή τους στην παγκόσμια οικονομία κατά την δεκαετία του 80.

Webster Juliet (1996), *Shaping Women's Work. Gender, Employment and Information Technology*, New York, Addison Wesley Longman.

Το βιβλίο κάνει μια εκτίμηση πάνω στις αλλαγές που βιώνουν οι γυναίκες στον εργασιακό τους χώρο, με την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών, καθώς και πάνω στην θέση που κατέχουν οι γυναίκες κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή αυτών των τεχνολογιών.

Whitting Gill (1985), «Women and '1992': Integration or Segmentation? », στο C. Ungerson, M. Kember (επιμ.), *Women and Social Policy. A Reader*, London, Macmillan, pp 85-102.

Το άρθρο αναφερόμενο στην συνθήκη του Μάαστριχ, εξετάζει τις πιθανές κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες που θα υπάρξουν για τις γυναίκες από την δημιουργία μιας ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς από την οικονομική σύγκλιση.

Wichterich Crista (1998), *The Globalized Woman*, Australia, Spinifex Press.

Το βιβλίο αναλύει την θέση την γυναίκας, μέσα σε μια παγκοσμιοποιημένη κοινωνία, που εξακολουθεί να παραμένει περιορισμένη σε συγκεκριμένες εργασίες και ρόλους, μέσα σε συνθήκες αλλαγών των κοινωνικών καταστάσεων, του πολιτισμού και των οικονομιών.

Williams Joan (2000), *Unbending Gender. Why Family and Work Conflict and What to Do about it*, New York, Oxford University Press.

Το βιβλίο αναφέρεται στον τρόπο που διαμορφώνονται οι σχέσεις φύλου μέσα στην οικογένεια, υπό τις επιδράσεις των επαγγελματικών υποχρεώσεων.

Ενότητα 4: Φύλο και Κοινωνικός Αποκλεισμός

Ελληνική Βιβλιογραφία.

Βαΐου Ντίνα, Χατζημιχάλης Κωστής (1997), *Με τη ραπτομηχανή στην κουζίνα και τους Πολωνούς στους αγρούς. Πόλεις περιφέρειες και άτυπη εργασία*, Αθήνα, Εξάντας.

Η αστική και περιφερειακή ανάπτυξη της Ελλάδας μέσα από την διάσταση της εργασίας και τις εξελίξεις στο περιεχόμενο της, έτσι όπως προσεγγίζονται μέσα από μορφές άτυπης εργασίας. Ακόμα γίνεται και αναφορά σε συγκεκριμένες τοπικές αγορές εργασίας στην Ελλάδα, μέσα και από την ανάδειξη του καταμερισμού της κατά φύλο αλλά και κατά εθνικότητα.

Βεντούρα Λίνα (1993), «Μετανάστευση γυναικών: Γέννηση και εξέλιξη του επιστημονικού ενδιαφέροντος», *Δίνη, Φεμινιστικό Περιοδικό*, Τεύχος 6, σελ. 230-240.

Το άρθρο αναφέρεται στην μεταπολεμική εσωτερική μετανάστευση της Δυτικής Ευρώπης και στο πως προέκυψε το ενδιαφέρον για την διάσταση της γυναικείας μετανάστευσης.

Βωβού Σίσσυ (2001), «Μια φεμινιστική προσέγγιση για τις μετανάστριες», στο Αθ. Μαρβάκης, Δ. Παρσανόγλου, Μ. Παύλου, *Μετανάστες στην Ελλάδα*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, σελ. 411-426

Εκτιμήσεις για τις μετανάστριες (αναφορές και στις αλλοδαπές γυναίκες που βρίσκονται στην πορνεία) στην Ελλάδα, μέσα από την οπτική της ανισότητας των δύο φύλων, των δυσμενών διακρίσεων εις βάρος τους και των διαφόρων ειδών βίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης,

Canete Y. Leodino (2001), «Η φιλιππινέζικη κοινότητα», στο Αθ. Μαρβάκης, Δ. Παρσανόγλου, Μ. Παύλου, *Μετανάστες στην Ελλάδα*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, σελ. 277-304

Δημογραφικά στοιχεία των Φιλιππινέζων μεταναστών στην Ελλάδα, καθώς και χαρακτηριστικά οργάνωσης της κοινότητας τους με αναφορά και στις οικογενειακές τους σχέσεις.

Caron Josiane (1997), *Ανύπαντρες Μητέρες, Γυναικείο Κίνημα. Από την υποταγή στην απελευθέρωση*, Αθήνα, Gutenberg.

Το βιβλίο εξετάζοντας το ζήτημα των ανύπαντρων μητέρων συγκριτικά στις Η.Π.Α. και στην Γαλλία, μέσα από την ιστορική του ανάδρομη και παρουσιάζοντας την έρευνα που διενεργεί η συγγραφέας, φτάνει στο σημείο άσκησης αυστηρής κριτικής, απέναντι στην Κοινωνική Πολιτική και την προστασία και κάλυψη (οικονομική, ιατρική, ψυχολογική) που αυτή παρέχει η δεν παρέχει στις ανύπαντρες μητέρες.

Γενική Γραμματεία Ισότητας (1999), *Εθνική Έκθεση της Ελλάδας για την εφαρμογή του «ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ» της 4^{ης} Παγκόσμιας Διάσκεψης για τις Γυναίκες*, Αθήνα.

Ανάμεσα στα στοιχεία που παραθέτει η έκθεση ενδιαφέρον παρουσιάζει η αναφορά στις μετανάστριες ως ξένο εργατικό δυναμικό, καθώς επίσης και τα προγράμματα που υλοποιούνται όσον αφορά την υγεία τους, το πρόβλημα της πορνείας και εμπορίας.

Γιωτοπούλου Μαραγκοπούλου Αλίκη (1992), «Η ειδική θέση των γυναικών προσφύγων», στο *Ο αγώνας της γυναίκας*, Τεύχος 49/50, Αθήνα.

Αναφορά στις γυναίκες πρόσφυγες και την ιδιαιτερότητα της θέσης τους όπως προσδιορίζεται μέσα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν (ευθύνη παιδιών, σεξουαλικές επιθέσεις, δυσκολίες στην ανεύρεση εργασίας, απαγορεύσεις που μπορεί να τίθενται από την πολιτισμική τους διαπαιδαγώγηση).

Θανοπούλου Μαρία, Φρονίμου Έμμη & Τσιλιμιγκάκη Βίνα (1997), *Αποφυλακιζόμενες γυναίκες: Το δικαίωμα στην επαγγελματική επανένταξη, Αθήνα – Κομοτηνή, Σάκκουλας.*

Το βιβλίο παρουσιάζει μελέτη πάνω στις αποφυλακιζόμενες γυναίκες, μέσα από τις διαδικασίες επαγγελματικής ένταξης ή επανένταξης τους.

Καβουνίδη Τζένη (1998), «Κοινωνικός αποκλεισμός, ιδιότητα του πολίτη και φύλο», στο *Κοινωνικές Ανισότητες και Κοινωνικός Αποκλεισμός, Αθήνα, Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, σελ. 365-372.*

Το άρθρο αναλύει την έννοια της ιδιότητας του πολίτη και αναγνωρίζει την ανάπτυξη μιας νέας μορφής κοινωνικού αποκλεισμού για τις γυναίκες στην βάση των περιορισμένων κοινωνικών δικαιωμάτων τους.

Κογκίδου Δήμητρα (1994), «Μονογονεϊκές οικογένειες και αναπαραστάσεις της μονογονεϊκότητας από τις μόνες μητέρες», *Δίνη το Φεμινιστικό Περιοδικό, Τεύχος 7, σελ. 131-148.*

Το άρθρο παρέχει στοιχεία για την εκτίμηση της μονογονεϊκότητας στην σημερινή εποχή και συνάμα παρουσιάζει τις μονογονεϊκές οικογένειες μέσα από την εμπειρία των ίδιων των γυναικών που είναι μόνοι γονείς.

Κούρτοβικ Ιωάννα (1998), «Εργασία Μεταναστριών και Προσφύγων», στο *Εργασία Συνδικαλισμός και Ισότητα των Φύλων, Αθήνα, Οδυσσέας.*

Το άρθρο περιγράφει την κατάσταση που αντιμετωπίζουν οι Μετανάστριες και οι γυναίκες Πρόσφυγες όσον αφορά το νομικό καθεστώς και την εργατική νομοθεσία.

Λαμπριανίδης Λόης, Λυμπεράκη Αντιγόνη (2001), *Αλβανοί Μετανάστες στην Θεσσαλονίκη. Διαδρομές ευημερίας και παραδρομές δημόσιας εικόνας, Θεσσαλονίκη, Παρατηρητής.*

Η εξέλιξη του φαινομένου της μετανάστευσης, με έμφαση στις «αιτίες» και τις «επιπτώσεις» της, όπως αναλύονται υπό το πρίσμα της παγκοσμιοποίησης. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι πληροφορίες γύρω από γενικά στοιχεία των ερωτώμενων, καθώς και τις συνθήκες κατοικίας, ζωής και εισόδου κάνοντας αναφορά και στις γυναίκες.

Μαγγανάρα Ιωάννα (1992), «Η θέση των γυναικών προσφύγων ανά τον κόσμο. Πολιτικές των Ηνωμένων Εθνών για βοήθεια και προστασία», στο *Ο αγώνας της γυναίκας, Τεύχος 49/50, Αθήνα.*

Τα προβλήματα των γυναικών προσφύγων που συχνά τις οδηγούν στην περιθωριοποίηση, την εκμετάλλευση και τον υποβιβασμό σε ένα χαμηλό επίπεδο ζωής εν γένει.

Μελέτη για την «Ανάλυση των δομών παρέμβασης στο ζήτημα της πορνείας των αλλοδαπών γυναικών», Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα “Daphne”, Αθήνα 1998, Project No 97/2/408/W. Υλοποίηση από το Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών.

Έρευνα – πεδίου που εστιάζει στην ανάλυση των δομών παρέμβασης και των πολιτικών πάνω στο θέμα της πορνείας των αλλοδαπών γυναικών.

Μουσούρου Λουκία (1993), Από τους γκασταρμπάιτερ στο πνεύμα του Σένγκεν, Αθήνα, Gutenberg.

Μια προσέγγιση των σύγχρονων ευρωπαϊκών πληθυσμιακών μετακινήσεων, όπου στα πλαίσια κατανόησης τους γίνεται αναφορά στην οικογενειακή στρατηγική μέσα μάλιστα και από την οπτική των γυναικών μεταναστριών.

Πετρονώτη Μαρία (1998), Το πορτραίτο μιας διαπολιτισμικής σχέσης. Κρυσταλλώσεις, ρήγματα, ανασκευές, UNESCO/ΕΚΚΕ.

Η έρευνα αποτελεί μια προσέγγιση των μορφών επικοινωνίας και των σχέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ προσφύγων από την Ερυθραία και την ελληνική κοινωνία. Επίσης, προσεγγίζονται ζητήματα της χωρικής ταυτότητας (συνθήκες κατοικίας, στρατηγικές ανεύρεσης στέγης, διάρκεια διαμονής), των δικτύων επικοινωνίας (τόποι συνάντησης, τρόποι ενημέρωσης), τις αναπαραστάσεις για τον πρόσφυγα, τον μαύρο, τον Ερυθραίο, τα ζητήματα εργασίας σε συνδυασμό με την συνάρθρωση του φύλου και της φυλής, καθώς και μια σειρά από χαρακτηριστικά της κοινότητας των Ερυθραίων γύρω από τα θέματα αποταμίευσης, οικογενειακής κινητικότητας, μικτών γάμων. Όλα τα παραπάνω είναι ενδιαφέρον ότι εξετάζονται και από την σκοπιά του φύλου.

Συρίγου – Ρήγου Ελένη (2000), Συζητώντας με τη Λίντα μια. Μια Αλβανίδα μετανάστρια μιλάει για τη ζωή της, Αθήνα, Ανοιχτά Σύνορα, Δίκτυο Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών.

Μια Αλβανίδα μετανάστρια, αφηγείται την πορεία, τις δυσκολίες, τις συνθήκες, τους φόβους και τις ελπίδες που συνόδευσαν την απόφαση της για μετανάστευση στην Ελλάδα.

Τεπέρογλου Αφροδίτη (1989), «Η ηλικιωμένη γυναίκα στην Ελλάδα. Μια κοινωνιολογική προσέγγιση», Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, Τεύχος 75, σελ. 170-183.

Το άρθρο επιχειρεί να διερευνήσει μια σειρά από κοινωνικό – οικονομικά στοιχεία (δημογραφικά, οικογενειακή και οικονομική κατάσταση, εκπαίδευση, κοινωνική θέση), γύρω από την κατάσταση των ηλικιωμένων γυναικών στην Ελλάδα και αναπτύσσει προτάσεις και προβληματισμούς.

Τσαμπαρλή Κισάρα Αναστασία (1996), «Η γυναίκα της τρίτης ηλικίας: Ένα πρόβλημα ταυτότητας», στο Γήρανση και Κοινωνία, ΕΚΚΕ σελ. 523-535.

Το άρθρο διερευνά στοιχεία γύρω από την ψυχολογία των ηλικιωμένων γυναικών στην σύγχρονη κοινωνία και τα προβλήματα ταυτότητας που αντιμετωπίζουν σε αυτή την περίοδο της ζωής τους.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία.

Antias Floya (1992), Ethnicity, Class, Gender and Migration, Hants, Avebury.

Το βιβλίο επικεντρώνει στη μετανάστευση κυπρίων προς την Μεγάλη Βρετανία, εξετάζοντας παράλληλα μια σειρά από ζητήματα που έχουν να κάνουν τόσο με το φύλο, όσο και την τάξη και την φυλή.

Baker John (1985), «The Relative Prosperity of French One – Parent Families», in C. Ungerson, M. Kember (επιμ.), Women and Social Policy. A Reader, London, Macmillan, pp 163-173.

Το άρθρο συγκρίνει την κρατική πολιτική Αγγλίας και Γαλλίας πάνω στο θέμα των γυναικών μόνων μητέρων.

Buss E. Doris (2004), «Finding the Homosexual in Women Rights», *International Feminist Journal of Politics*, Vol. 6, Issue 2, pp. 257-284.

Το άρθρο εξετάζει πως τα δικαιώματα των γυναικών φαίνονται να αντιπάζονται στις «πολιτικά ορθές» απόψεις για την οικογένεια, προσθέτοντας μάλιστα και την διάσταση των δικαιωμάτων των ομοφυλόφιλων.

Chafetz Saltzman Janet (1990), *Gender Equity. An Integrated Theory of Stability and Change*, U.S.A. , Sage Publications.

Το βιβλίο αποβλέπει τόσο στην παρουσίαση της χρησιμότητας μιας σειράς θεωριών γύρω από το φύλο που επικρατούν κατά την τελευταία εικοσαετία, όσο και στην συστηματική ενοποίηση αυτών, προχωρώντας στην ανάλυση του πως αυτές οι θεωρίες αλλάζουν πέρα από το να διατηρούνται ή να αναπαράγονται μόνο.

Daly Mary & Saraceno Chiara (2002), «Social exclusion and gender relations», στο B. Hobson, J. Lewis, B. Siim, *Contested Concepts in Gender and Social Politics*, Massachusetts, Edward Elgar pp. 84-104.

Το άρθρο επιχειρεί να αναγνωρίσει τις κοινωνιολογικές διαστάσεις της έννοιας του κοινωνικού αποκλεισμού, ιδωμένου μέσα από το πρίσμα της θέσης που κατέχουν οι γυναίκες, αλλά και της ανισότητας που βιώνουν.

Davis Y. Angela (2002), «Public imprisonment and private violence: Reflections on the hidden punishment of women», στο N. Holstrom (επιμ.), *The socialistic project. A contemporary reader in Theory and Politics*, Library of Congress Cataloging – in – Publication, pp. 239-249.

Το άρθρο αυτό επιχειρεί να αποδώσει τις πιθανές συσχετίσεις μεταξύ οικογενειακής βίας και της φυλάκισης των γυναικών, μέσα από το πρίσμα μιας «τιμωρίας» λόγω του φύλου τους.

Ehrenreich Barbara & Hochschild Russel Arlie (2003), *Global Woman, Nannies, Maids, and Sex Workers in the New Economy*, London, Granta Books.

Μια άλλη διάσταση γύρω από τα ζητήματα της γυναικείας μετανάστευσης, αυτή των μεταναστριών από τις αποκαλούμενες χώρες του τρίτου κόσμου που έρχονται να για να καλύψουν την φροντίδα παιδιών , ηλικιωμένων και σπιτιού, ή για την ζήτηση που δημιουργείται από την βιομηχανία του σεξ. Οι γυναίκες αυτές που έρχονται να καλύψουν ανάγκες που δεν μπορούν να ανταποκριθούν σε αυτές οι γυναίκες των ανεπτυγμένων χωρών (για την φροντίδα) στην προσπάθεια τους να διακριθούν σε ένα ανδροκρατούμενο χώρο. Για τις γυναίκες πάλι που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στην βιομηχανία του σεξ, έρχονται να καλύψουν την απροθυμία όλων και περισσότερων γυναικών να ασχοληθούν με την πορνεία από τον φόβο του AIDS, αλλά και επιπλέον λόγω του εξωτικού αέρα που φέρουν.

European Women's Lobby, Position paper: *Intergrading a gender perspective into the EU immigration policy framework*.

Αναφορά στις πολλαπλές διακρίσεις που υφίστανται οι μετανάστριες και την ανάγκη να επισημανθεί αυτή η κατάσταση και να προωθηθούν οι κατάλληλες πολιτικές. Απώτερος στόχος είναι να υπάρξει άρση του διαχωρισμού κατά φύλο στην αγορά εργασίας και για τις μετανάστριες (απασχόληση του ως οικιακοί βοηθοί, παροχή φροντίδας), αντιμετώπιση της σωματεμπορίας και της εκμετάλλευσής τους και εξεύρεσης λύσης στα ζητήματα αίτησης ασύλου.

Gielen Carlson Andrea, Mc Donnel Karen & Burke Jessica (2000), «Women's Lives After an HIV – Positive Diagnosis: Disclosure and Violence», *Maternal and Child Health Journal*, Vol. 4, Issue 2, pp. 111-120.

Το άρθρο παρουσιάζει έρευνα πάνω στην ζωή γυναικών, μετά την αποκάλυψη ότι είναι φορείς του AIDS και το πώς αυτό συσχετίζεται στην συνέχεια με την ενδεχόμενο να υποστούν βίαιη συμπεριφορά.

Horvath Michael & Ryan Ann Marie (2003), «Antecedents and Potential Moderators of the Relationship Between Attitudes and Hiring Discrimination of the Basis of Sexual Orientation», *Sex Roles*, Vol. 48, Issue 3, pp. 115-130.

Το άρθρο παρουσιάζει έρευνα που εξετάζει το ζήτημα ύπαρξης διακρίσεων στην βάση του σεξουαλικού προσανατολισμού των υποψηφίων για πρόσληψη σε εργασία ανδρών και γυναικών.

Fiske Susan & Stevens Laura (1993), «What's so special about Sex? Gender Stereotyping and Discrimination», στο S. Oskamp M. Costanzo (επιμ.), *Gender Issues in Contemporary Society, U.S.A.*, Sage Publications.

Αναφορά στα στερεότυπα του φύλου, στην δυσκολία αλλαγής τους, καθώς και τις διακρίσεις που επιφέρουν μεταξύ ανδρών και γυναικών.

King Russel, Lazaridis Gabriella & Tsardanidis Charalambos (2000), *Eldorado or Fortress? Migration in Southern Europe, Great Britain*, Macmillan press Ltd.

Το βιβλίο αναφέρεται στις πρόσφατες μεταναστευτικές κινήσεις που παρατηρούνται τα τελευταία χρόνια στην Νότια Ευρώπη, τονίζοντας την αλλαγή της φύσης της διεθνούς μετανάστευσης και τον τρόπο που οι μετανάστες, ενσωματώνονται σε ένα συγκεκριμένο μοντέλο μιας μετά – βιομηχανικής κοινωνίας. Για αυτούς τους λόγους γίνεται αναφορά στην αγορά εργασίας και στη διάσταση του φύλου σε σχέση με τον κοινωνικό αποκλεισμό. Ακόμα, θέτει ερωτήματα για την πολιτική που εφαρμόζεται, ενώ εγείρει ζητήματα «ασφάλειας».

Kofman Eleonore (2001), «Migrant Women and Exclusion in Europe», στο J. Fink, G. Lewis, J. Clarke (επιμ.), *Rethinking European Welfare*, London, Sage Publications, pp. 95-110.

Το άρθρο αναφέρεται στις νομοθετικές ρυθμίσεις που αφορούν την είσοδο των μεταναστριών σε χώρες της Ε.Ε. και τις επιπτώσεις αυτών πάνω στα κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα αυτών των γυναικών.

Kofman Eleonore & Sales Rosemary (2000), «The Implications of European Union Policies for Non – EU Migrant Women», στο M. Rossili (επιμ.), *Gender Policies in the European Union*, New York, Peter Lang Publishing, pp. 193-208.

Το άρθρο εξετάζει την ευρωπαϊκή νομοθεσία και τις ρυθμίσεις που υπάρχουν ή που δεν υπάρχουν για τις γυναίκες μετανάστριες από τις μη ευρωπαϊκές χώρες.

Landrine Hope & Klonoff Elizabeth (1997), *Discrimination Against Women: Prevalence, Consequences, Remedies*, U.S.A. Sage Publications.

Το βιβλίο εξετάζει την έννοια των σεξιστικών διακρίσεων κατά των γυναικών, όπως αυτές ενσωματώνονται στην οικονομία, την πολιτική, την κοινωνία και την ψυχολογία.

Lazaridis Gabriella (2000), «Filipino and Albanian Women Migrant Workers in Greece: Multiple Layers of Oppression», στο F. Anthias, G. Lazaridis, *Gender and Migration in Southern Europe. Women on the Move*, Oxford – New York, Berg, pp 49-80.

Το κείμενο εστιάζει στις διαφορετικές εμπειρίες μεταναστριών από την Αλβανία και τις Φιλιππίνες, όσον αφορά τη μεταναστευτική διαδικασία αλλά και τους μηχανισμούς περιθωριοποίησης και αποκλεισμού. Η αναφορά στην διαφορετικότητα των εμπειριών, γίνεται ακριβώς για να εντοπιστεί το κατά πόσο οφείλεται σε καθαρά οικονομικούς παράγοντες ή αν συμβάλλουν και παράγοντες που έχουν να κάνουν με τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες και τη «φήμη» της κάθε εθνικής ομάδας.

Manderson Lemore (2004), «Tensions between cultural diversity and human rights», *International Feminist Journal of Politics*, Vol. 6, Issue 2, pp. 285-307.

Το άρθρο εξετάζει το ζήτημα του ακρωτηριασμού των γεννητικών οργάνων των γυναικών, στα πλαίσια των διαφόρων μορφών βίας που αυτές υφίστανται.

Maratou – Alipranti Laura, Fakiolas Rossetos (2003), «The lonely path of Migrant women in Greece», στο *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών Α΄2003* 110 σελ. 165-188.

Παρουσίαση με την αναφορά σε ποσοστά των δομικών χαρακτηριστικών των μεταναστριών, καθώς και αναφορά στο νομικό καθεστώς που διέπει την παραμονή τους, αλλά και τους παράγοντες που επιδρούν στην εγκατάσταση και τις συνθήκες ζωής τους. Τέλος, επιχειρείται και η εκτίμηση των όποιων επιπτώσεων προκύπτουν από την μετανάστευση τους στην Ελλάδα.

Nosek M. A., Howland C., Rintala D. H., Young M. E. & Chanpong G.F. (2001), «National Study of Women with Physical Disabilities: Final Report» *Sexuality and Disability*, Vol. 19, No 1, pp 5-40.

Το άρθρο αναφέρεται στην τελική έκθεση της National Study on Women with Disabilities, που παρουσιάζει στοιχεία από έρευνα που πραγματοποιήθηκε κατά τα έτη 1992 – 1996 από το Κέντρο Ερευνών για Γυναίκες με ανικανότητα, παρουσιάζοντας μια σειρά από ευρήματα πάνω στους τομείς της «αίσθησης του εαυτού», τις «σχέσεις», την «ενημέρωση για την σεξουαλικότητα», την «εγκυμοσύνη», τα «σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα», την «κακοποίηση», κ.α.

Paltiel Freda (1997), «The Disabled Women's Network in Canada», *Sexuality and Disability*, Vol. 15, Issue 1, pp. 47-50.

Το άρθρο περιγράφει τον τρόπο δημιουργίας του δικτύου για τις γυναίκες με αναπηρίες στον Καναδά (DAWN), καθώς και την σημασία και την συνεισφορά του στην ενημέρωση του κοινού και την διαμόρφωση μιας Κοινωνικής Πολιτικής.

Psimmenos Iordanis (2000), «The making of Periphractic Spaces: The case of Albanian Undocumented Female Migrants in the Sex Industry of Athens», στο F. Anthias, G. Lazaridis, *Gender and Migration in Southern Europe. Women on the Move*, Oxford – New York, Berg, pp 81-102.

Αναφορά μέσα από την αναλυτική χρήση της έννοιας της παγκοσμιοποίησης, στην κοινωνική διαδικασία που παράγει και αναπαράγει την σωματική και κοινωνική εκμετάλλευση των Αλβανίδων μεταναστριών, που έχουν παγιδευτεί στην βιομηχανία του σεξ, στην Αθήνα.

Razavi Shahra (επιμ.) (2000), *Gendered Poverty and Well – Being*, Oxford, Blackwell.

Το βιβλίο επιχειρεί μέσα από την συλλογή διαφόρων άρθρων να αναδείξει ορισμένα μεθοδολογικά ζητήματα, πάνω στη διερεύνηση του θέματος «γυναίκα και φτώχεια», καθώς και να αναζητήσει τον τρόπο που γυναίκες και άνδρες, βιώνουν την φτώχεια σε διαφορετικά κοινωνικό – οικονομικά πλαίσια.

Sever Aysan (2002), «A Feminist Analysis of Flight of Abused Women, Plight of Canadian Shelters: Another Road to Homelessness», *Journal of Social Distress and the Homeless*, Vol. 11, Issue 4, pp. 307-328.

Το άρθρο εστιάζει στις άστεγες γυναίκες και τα εξαρτώμενα από αυτές παιδιά, που εγκαταλείπουν το σπίτι τους λόγω οικογενειακής βίας.

Tastsoglou Evagelia & Hadjicostandi Joanna (2003), «Never Outside the labor market but always outsiders: female immigrant workers in Greece», στο *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών* Α΄/2003 110 σελ. 189-220.

Οι εμπειρίες των μεταναστριών στην Ελλάδα, όπως αναλύονται μέσα από το Μεσογειακό μοντέλο μετανάστευσης (που βασίζεται στην συλλογιστική ότι οι πρώην μεσογειακές χώρες από αποστολής μετατρέπονται σε υποδοχής), την αυξανόμενη ροή μεταναστών προς την Ελλάδα, το θεσμικό και πολιτικό πλαίσιο που επικρατεί, καθώς και το βαθμό αναγνώρισης της ιδιότητας του πολίτη στην ελληνική κοινωνία.

The Human Rights Watch, Global Report on Women's Human Rights (1995), Human Rights Watch.

Το βιβλίο αυτό είναι το αποτέλεσμα της συγκέντρωσης στοιχείων πάνω σε θέματα βίας και διακρίσεως κατά των γυναικών ανά τον κόσμο εστιάζοντας πάνω στα μέτρα που οφείλουν να λάβουν οι κυβερνήσεις.

Vaiou Dina (2002-2003), *In the Interstices of the City: Albanian Women in Athens, Space Populations Societies* pp. 373-385.

Αναφορά στις Αλβανίδες μετανάστριες που ζουν στην Αθήνα, εντοπίζοντας τις διαδρομές που ακολούθησαν για να φτάσουν ως εκεί, τους τρόπους ανεύρεσης εργασίας και κατοικίας και τους τρόπους δικτύωσης που αναπτύσσουν. Η έμφαση δίνεται σε αυτές ως ενεργητικά υποκείμενα στις μεταναστευτικές διαδικασίες.

Wenzel L. Sussane, Koegel Paul & Gelberg Lillian (2000), «Antecedents of Physical and Sexual Victimization Among Homeless Women : A Comparison to Homeless Men», *American Journal of Community Psychology*, Vol. 28, Issue 3, pp. 367-390.

Το άρθρο παρουσιάζει έρευνα που γίνεται πάνω στις άστεγες γυναίκες αναδεικνύοντας διαστάσεις της υψηλότερης επικινδυνότητας που διατρέχουν σε σχέση με τους άνδρες.

Ενότητα 5: Φύλο Σεξουαλικότητα και Βία κατά των γυναικών

Ελληνική Βιβλιογραφία.

Βαρικά Ελένη (1994), «Μητρότητα Πατρότητα, συμβόλαιο και άλλοι μύθοι της κλασικής πολιτικής θεωρίας», *Δίνη το Φεμινιστικό Περιοδικό*, Τεύχος 7, σελ. 32- 42.

Το άρθρο παρακολουθεί την φεμινιστική συζήτηση γύρω από την μητρότητα, η οποία εντοπίζει το κυρίαρχο πολιτικό και κοινωνικό πλαίσιο που καθορίζει την μητρότητα στη βάση μιας αντίφασης της ως προς της έννοιες της ελευθερίας και της ισότητας.

Βοσνιάδου Τάνια (1994), «Από μητέρα σε κόρη: Η μητρότητα ως πεδίο διερεύνησης της γυναικείας ταυτότητας», *Δίνη το Φεμινιστικό Περιοδικό*, Τεύχος 7.

Το άρθρο εξετάζει το θέμα της αυτονόμησης των νέων γυναικών από τις μητέρες τους και την σημασία αυτής της διαδικασίας στην διαμόρφωση της προσωπικής τους ταυτότητας.

Δρίτσας Σ. (και συνεργάτες) (1992), « Η σωματικά κακοποιημένη γυναίκα», *Ιατροκοινωνικά Προβλήματα*, Τόμος 20, Τεύχος 6, σελ. 5-3 – 508.

Το άρθρο παρουσιάζει στοιχεία για τον αριθμό των κακοποιημένων γυναικών που προσέρχονται στο γενικό Νοσοκομείο Αθηνών και θέτει ερωτήματα γύρω από τις κοινωνικές διαστάσεις του φαινομένου της σωματικής κακοποίησης των γυναικών,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1993), *Οδηγός για την εφαρμογή του Κώδικα πρακτικής της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων : «Πως να καταπολεμήσετε τις σεξουαλικές παρενοχλήσεις στους χώρους εργασίας»*, Λουξεμβούργο.

Πρόκειται για ένα οδηγό, που αφορά την εφαρμογή του Κώδικα Πρακτικής για την καταπολέμηση της σεξουαλικής παρενόχλησης στον χώρο εργασίας.

Ιγγλέση Χρυσή (1994), «Φεμινιστικές θεωρίες για την μητρότητα: Οι γυναίκες εξερευνούν τα σκοτεινά τοπία της φαντασίωσης», *Δίνη το Φεμινιστικό Περιοδικό*, Τεύχος 7, σελ. 10-31.

Το άρθρο αυτό παρουσιάζει μια σειρά από φεμινιστικές τοποθετήσεις απέναντι στο θέμα της μητρότητας, μέσα από την οπτική του πως κατασκευάζεται η γυναικεία ταυτότητα στις πατριαρχικές κοινωνίες.

Ιγγλέση Χρυσή (1990), *Πρόσωπα Γυναικών, Προσωπεία της συνείδησης. Συγκρότηση της γυναικείας ταυτότητας στην ελληνική κοινωνία*, Αθήνα, Οδυσσέας.

Το βιβλίο αυτό παρουσιάζει τα ευρήματα έρευνας πάνω στον τρόπο κατασκευής της ταυτότητας της Ελληνίδας, μέσα από τα πρότυπα που της επιβάλλονται και εξετάζοντας τις δυνατότητες που παρέχονται για ανώτερη εκπαίδευση ή επαγγελματική καριέρα.

Ιωαννίδου Λένα (1999), «Η λεκτική βία ως μορφή θυματοποίησης της γυναίκας – Η νομική και η κοινωνιολογική διάσταση του φαινομένου», *Ποινικό δίκαιο*, Τεύχος 4, σελ. 386-391.

Το άρθρο κάνει λόγο για την διεύρυνση της νομικής προστασίας των γυναικών απέναντι στην βία και στην αναγνώριση της λεκτικής βίας ως βίας που ασκείται εναντίον των γυναικών στην βάση του κοινωνικού τους φύλου.

Κίνηση δημοκρατικών Γυναικών (1994), *Η Σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο εργασίας*, Πρακτικά Συνεδρίου Αθήνα 21-22 Ιανουαρίου.

Το βιβλίο περιλαμβάνει τις εισηγήσεις συνεδρίου που πραγματοποιήθηκε, με θέμα τα ζητήματα της σεξουαλικής παρενόχλησης στο χώρο εργασίας.

Κωσταβάρα Παπαρήγα Καίτη (1997), «Η βία κατά των γυναικών και η ελληνική νομοθεσία», εισήγηση στο σεμινάριο *Αριάδνη*, Αθήνα, 25-27 Νοεμβρίου.

Η εισήγηση κάνει αναφορά στην αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών, από την ελληνική νομοθεσία.

Κωσταβάρα – Παπαρήγα Καίτη (1996), «Βία και Γυναίκες», στο Α. Ρουμελιώτου, Δ. Ανδριώτη, Γ. Καλλίνικος, Ε. Κορνάρου, Β. Μαργαριτίδου (επιμ.), *Υγεία και Γυναίκες*, Αθήνα, Τομέας Επιδημιολογίας και Βιοστατιστικής, Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας, σελ. 76-81.

Το άρθρο κάνει αναφορά στην βία κατά των γυναικών ως παγκόσμιο φαινόμενο, παρουσιάζει τις επιπτώσεις πάνω στην υγεία των γυναικών και αναζητά τρόπους για την συμπερίληψη της, στις πολιτικές για την υγεία.

Κωσταβάρα – Παπαρήγα Καίτη (1994), «Η ενδοοικογενειακή βία και η αντιμετώπιση της», εισήγηση στο συνέδριο *Οικογένεια και Οικογενειακή Πολιτική σε ένα Μεταβαλλόμενο Κόσμο*, Αθήνα, 1-3 Δεκεμβρίου.

Η εισήγηση αναφέρεται στην αναγνώριση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας, καθώς και στις αιτίες και τις μορφές του.

Μαγγανάρα Ιωάννα (1998), «Η σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία. Η περίπτωση της Ελλάδας», στο Ι. Μαγγανάρα, *Εργασία, Συνδικαλισμός και Ισότητας των Φύλων*, Αθήνα, Οδυσσεάς, σελ. 231-278.

Στο άρθρο αναλύεται η έννοια της σεξουαλικής παρενόχλησης, γίνεται αναφορά στην σύσταση από την Ευρωπαϊκή Ένωση και στον κώδικα συμπεριφοράς για την προστασία της αξιοπρέπειας των γυναικών στον χώρο εργασίας τους και παρουσιάζονται τα ευρήματα σχετικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα.

Ναζίρη Δέσποινα (1994), «Έκτρωση: Αναπόφευκτη Εμπειρία στη ζωή της Ελληνίδας;» *Δίνη το Φεμινιστικό Περιοδικό*, Τεύχος 7, σελ. 68- 86.

Το άρθρο αναζητά τις αιτίες για την όχι ιδιαίτερα διαδεδομένη χρήση των αντισυλληπτικών μεθόδων στην Ελλάδα, κατά την δεκαετία του 80.

Νασιάκου Μαρία (1994), «Απόψεις για το μητρικό ένστικτό», *Δίνη το Φεμινιστικό Περιοδικό*, Τεύχος 7, σελ. 87- 91.

Το άρθρο παρουσιάζει ποικίλες απόψεις, βιολογικές φεμινιστικές, ψυχολογικές και άλλες, γύρω από την έννοια του μητρικού ενστίκτου.

Πενταράκη Μαρία (2003), *Έκταση, μορφές και συνέπειες της βίας που υφίστανται οι έφηβες μαθήτριες λυκείου* Διδακτορική Διατριβή.

Στα πλαίσια της εμπειρικής διερεύνησης του φαινομένου της βίας που υφίστανται οι έφηβες μαθήτριες λυκείου στις συντροφικές τους σχέσεις με το άλλο φύλο, διερευνάται και η έκταση της βίας για τις αλλοδαπές μαθήτριες, ανάλογα και με την χώρα προέλευσης τους.

Στέκα Χρυσούλα & Καλογρίδη Αγγέλα – Δανάη (1994), «Νέες Τεχνολογίες Αναπαραγωγής: Η επιστήμη την υπηρεσία των γυναικών ή οι γυναίκες στην υπηρεσία της επιστήμης;» *Δίνη το Φεμινιστικό Περιοδικό*, Τεύχος 7, σελ. 154-161.

Το άρθρο εκφράζει ένα προβληματισμό για την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών και τους σκοπούς που εξυπηρετούν εντός της γενετικής επιστήμης.

Συμεωνίδου Χάρης (1998), «Μορφές έμμεσου αποκλεισμού: Απασχόληση και ανεργία των γυναικών στην Ελλάδα», στο *Κοινωνικές Ανισότητες και Κοινωνικός Αποκλεισμός*, Αθήνα, Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, σελ. 348-364.

Το άρθρο εξετάζει το ζήτημα του αποκλεισμού των γυναικών από την αγορά εργασίας, είτε λόγω της ανεργίας, είτε λόγω προβλημάτων ασυμβατότητας μεταξύ οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής που αντιμετωπίζουν.

Τσιγκρής Άγγελος (1996), «Το έγκλημα του βιασμού. Θεωρητικές προσεγγίσεις», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, Τεύχος 91, σελ. 145-174.

Το άρθρο παρουσιάζει και κατατάσσει τις διάφορες θεωρητικές προσεγγίσεις που έχουν κατά καιρούς διατυπωθεί για το φαινόμενο της σεξουαλικής βίας.

Χενς Ντίτριχ (1973), *Η καταπιεστική οικογένεια. Η σεξουαλική καταπίεση σαν μέσο πολιτικής. Μια μελέτη βασισμένη στην σεξουαλική θεωρία του Βίλχελμ Ράιχ*, Αθήνα, Επίκουρος.

Το βιβλίο παρουσιάζει την σεξουαλική καταπίεση μέσα από τον θεσμό της οικογένειας, εξετάζοντας και συγκεκριμένες διαστάσεις της σεξουαλικής καταπίεσης των γυναικών.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία.

Adkins Lisa (2002), *Revisions: gender and sexuality in late modernity*, Buckingham – Philadelphia, Open University Press.

Το βιβλίο αυτό αποτελεί μια κριτική προσέγγιση του φεμινισμού και της κοινωνικής θεωρίας επικεντρώνοντας στο φύλο και τις σεξουαλικές ταυτότητες.

Booker M.J. (1998), «Can Sexual Harassment be Salvaged», *Journal of Business Ethics*, Vol. 17, Issue 11, pp. 1171-1177.

Το άρθρο αποτελεί μια προσπάθεια διευκρίνησης της έννοιας της σεξουαλικής παρενόχλησης.

Bordo Susan (1993), *Unbearable Weight*, Berkley, University of California Press.

Το βιβλίο πραγματεύεται μέσα από μια φεμινιστική σκοπιά, μια σειρά από ζητήματα που αφορούν το γυναικείο σώμα, την σεξουαλικότητα και τον αναπαραγωγικό ρόλο των γυναικών.

Braidotti Rosi (2002), *Metamorphoses: Toward a materiality theory of becoming*, Cambridge, Polity.

Το βιβλίο επιδιώκει να εντοπίζει τις εξελίξεις αλλά και τις ελλείψεις των κυρίαρχων φεμινιστικών κύκλων γύρω από ζητήματα όπως η σεξουαλική διαφοροποίηση, η ενσωμάτωση, ο νομαδισμός η υλικότητα που αναλύονται στα πλαίσια του μετά – δομισμού.

Briggs Laura (2002), *Reproducing Empire. Race, Sex, Science and U.S. Imperialism in Puerto Rico*, Los Angeles, University of California Press.

Στο βιβλίο παρουσιάζεται μια προσέγγιση της αποικιοκρατίας, μέσα από τις διαστάσεις του φύλου, της σεξουαλικότητας και της αναπαραγωγής, επικεντρώνοντας στην περίπτωση του Πουέρτο Ρίκο.

Coolidge Frederick & Anderson Laura (2002), «Personality Profiles of Women in Multiple Abusive Relationships», *Journal of Family Violence*, Vol. 17, Issue 2, pp. 117-131.

Το άρθρο σκιαγραφεί την προσωπικότητα και την υγεία σωματική και ψυχολογική, των γυναικών που βιώνουν πολλαπλές σχέσεις κακοποίησης.

Consalvo Mia (2003), «Hot dates and Fairy-Tale Romances. Studying Sexuality in Video Games», στο M. J.P. Wolf, B. Perron, (επιμ.), *The Video Game Theory Reader*, New York and London, Routledge.

Το άρθρο παρουσιάζει στοιχεία για την εικόνα και τις αναπαραστάσεις των γυναικών, στα ηλεκτρονικά παιχνίδια, μέσα στην λογική της αναπαραγωγής των στερεοτύπων των φύλων.

Diprose Rosalyn (1994), *The Bodies of Women. Ethics, Embodiment and Sexual Difference*, London, Routledge.

Στο βιβλίο η συγγραφέας εντοπίζει την ανισότητα που βιώνουν οι γυναίκες ήδη από τον τρόπο που γαλουχούνται μέσα σε ένα κοινωνικό λόγο και πρακτικές, προς μια υποτίμηση του ίδιου τους του σώματος, αναφέροντας και τον αναπαραγωγικό τους ρόλο.

Escholz Sarah & Vieratis M. Lynner (2004), «Race - Specific gender equality and rape: A Further test of feminist hypothesis» *Critical Criminology*, Vol. 12, Issue 2, pp. 195-219.

Το άρθρο αναφέρεται σε έρευνα που επιχειρεί να εξετάσει την συσχέτιση των φυλετικών διαφορών με την ανισότητα μεταξύ των φύλων και τα ποσοστά βιασμών στις μεγάλες πόλεις, προσδιορίζοντας κατά αυτόν τον τρόπο μια νέα δυναμική στη μελέτη του φαινομένου.

Ferree Marx Myra, Gamson Anthony William , Gerhards Jürgen & Rucht Dieter (2002), *Shaping Abortion Discourse. Democracy and the Public Sphere in Germany and The United States*, Cambridge, University Press.

Το βιβλίο αναλύει τον τρόπο διαμόρφωσης ενός «λόγου», για το ζήτημα της έκτρωσης σε Γερμανία και Ηνωμένες Πολιτείες, εγείροντας παράλληλα ζητήματα περί δημοκρατίας και δημόσιου χώρου σε αυτές τις χώρες.

Giddens Anthony (1992), *The Transformation of Intimacy. Sexuality, love and eroticism in modern societies*, Oxford, Polity Press.

Το βιβλίο αναφέρεται στην έννοια της σεξουαλικότητας και της σεξουαλικής απελευθέρωσης των γυναικών αναλύοντας τις αλλαγές που έχουν επέλθει και αναζητώντας το κατά πόσο υπάρχει μια αλλαγή στην νοηματοδότηση αυτών των εννοιών από ένα προσωπικό επίπεδο σε ένα πιο γενικό.

Gregory Jeanne (2000), «Sexual Harassment: The Impact of EU law in the Member States», στο M. Rossili (επιμ.), *Gender Policies in the European Union*, New York, Peter Lang Publishing, pp. 175-192.

Το άρθρο εξετάζει τις εξελίξεις γύρω από τα ζητήματα της σεξουαλικής παρενόχλησης, στα διάφορα κράτη μέλη σε συνδυασμό με το αντιφατικό πεδίο που δημιουργείται εντός της ευρωπαϊκής νομοθεσίας και αυτής των επιμέρους κρατών μελών.

Hanmer Jalna (2002), «Violence, Militarism and War», στο G. Griffin, R. Braidotti, *Thinking Differently. A Reader in European Women's Studies*, London, Zed Books, pp. 267-286.

Το άρθρο υποδεικνύει την ανάγκη συμπερίληψης εντός του φεμινιστικού αγώνα και το πρόβλημα της βίας που υφίστανται οι γυναίκες σε περιοχές στρατοκρατούμενες ή περιοχές πολεμικών συρράξεων.

Henning Kris & Feder Lynnette (2004), «A Comparison of Men and Women Arrested for Domestic Violence: Who Presents the Greater Threat? » *Journal of Family Violence*, Vol. 19, Issue 2, pp. 69-80.

Το άρθρο αναφέρεται σε έρευνα που έχει γίνει πάνω στις περιπτώσεις οικογενειακής βίας, που εκδηλώνεται από άνδρες και γυναίκες, συγκρίνοντας το ιστορικό βίαιης συμπεριφοράς αυτών.

Issouпова Olga (2000), «From duty to pleasure? Motherhood in Soviet and Post – Soviet Russia», στο S. Ashwin (επιμ.), *Gender State and Society in Soviet and Post Soviet Russia*, New York, Routledge, pp. 30-54.

Το άρθρο παρουσιάζει τις αλλαγές που επήλθαν πάνω στην αντίληψη της μητρότητας, με την κατάργηση του σοβιετικού καθεστώτος στην Ρωσία.

Jackson Stevi & Scott Sue (επιμ.) (1996), *Feminism and Sexuality. A Reader*, Edinburgh, University Press.

Το βιβλίο αποτελείται από μια πλούσια συλλογή φεμινιστικών κειμένων, που προσεγγίζουν σφαιρικά το ζητήματα γύρω από την γυναικεία σεξουαλικότητα, όπως η βία, πορνεία, η ομοφυλοφιλία.

Katz Jennifer, Washington Kuffel Stephanie & Coblenz Amy (2002), «Are There Gender Differences in Sustaining Dating Violence? An Examination of Frequency, Severity and Relationship Satisfaction», *Journal of Family Violence*, Vol. 17, Issue 3, pp. 247-271.

Το άρθρο πραγματεύεται τα ζητήματα βίας ανάμεσα στα ζευγάρια, μέσα από την διάσταση του φύλου, αναδεικνύοντας προβληματικές καταστάσεις που βιώνουν οι γυναίκες (σωματική κακοποίηση, ψυχολογικά προβλήματα κ.α.).

Levendosky Alythia, Bogat Anne, Theran Sally, Trotter Jennifer, Von Eye Alexander & Davidson William (2004), «The Social Networks of Women Experiencing Domestic Violence» *American Journal of Community Psychology*, Vol. 34, Issue 1, pp. 95-108.

Το άρθρο παρουσιάζει έρευνα που εξετάζει δομικές (όσον αφορά δηλαδή την σύνθεση των κέντρων παροχής υποστήριξης) και λειτουργικές (όσον αφορά την ποιότητα των υπηρεσιών που αυτά παρέχουν), προσεγγίσεις πάνω στο ζήτημα της παροχής υποστήριξης, σε κακοποιημένες γυναίκες εντός τους δικτύου της κοινότητας.

Oakes Guy (translator and editor) (1984), *George Simmel: On Women, Sexuality and Love*, London, Yale University Press.

Το βιβλίο παρουσιάζει την προσέγγιση του Ζίμελ πάνω στον τρόπο που επιτελείται η πολιτισμική κατασκευή εννοιών όπως, η σεξουαλικότητα και ο έρωτας μέσα και από την οπτική του φύλου.

Ortner B. Sherry & Whitehead Harriet (1981), *Sexual Meanings. The Cultural Construction of Gender and Sexuality*, New York, Cambridge University Press.

Το βιβλίο παρουσιάζει όψεις της πολιτισμικής κατασκευής του φύλου και της σεξουαλικότητας, εντοπίζοντας αιτίες και συνέπειες της εννοιολόγησής τους.

Oudshoorn Nelly (2002), «The Decline of the One – Size – Fits – All Paradigm or How Reproductive Scientists Try to Cope with Postmodernity», στο N. Lykke, R. Braidotti, (επιμ.), *Between Monsters, Goddesses and Cyborgs. Feminist*

Confrontation with Science, Medicine and Cyber Space, London, Zed Books, pp. 153-172.

Το άρθρο αναφέρεται στις εξελίξεις πάνω στην αναπαραγωγική τεχνολογία και τις επιπτώσεις αυτών πάνω στις γυναίκες.

Petchesky P. Rosalind (2002), «Human Rights, Reproductive Health and Economic Justice: Why they are invisible», στο N. Holstrom (επιμ.), *The socialistic project. A contemporary reader in Theory and Politics*, Library of Congress Cataloging – in – Publication, pp. 74-82.

Το άρθρο παρουσιάζει την συσχέτιση μεταξύ της καταστρατήγησης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων γύρω από τα ζητήματα της υγείας των γυναικών όσον αφορά θέματα αναπαραγωγής, με τις οικονομικές ανισότητες και την ύπαρξη φτώχεια ανά τον πλανήτη.

Price Lisa (2002), «Sexual Violence and Ethic Cleansing: Attacking the Family», in G. Griffin, R. Braidotti, *Thinking Differently. A Reader in European Women's Studies*, London, Zed Books, pp. 252-266.

Το άρθρο κάνει αναφορά στη σεξουαλική βία που υφίστανται, κύρια οι γυναίκες σε περιπτώσεις «εθνικού ξεκαθαρίσματος», στα πλαίσια μιας λογικής διάβρωσης της οικογένειας, θωρούμενη ως βασικό στοιχείο κοινωνικής και πολιτισμικής συνοχής.

Rubin Suleiman Susan (1985), «(Re) writing the body: The Politics and Poetics of Female Eroticism», στο S. Suleiman Rubin, *The female Body in Western Culture. Contemporary Perspectives*, Massachusetts, Harvard's University Press, pp 7-29.

Το άρθρο επιχειρεί να αναδείξει τις συσχετίσεις μεταξύ της γυναικείας σεξουαλικότητας, του φεμινιστικού λόγου και μιας «θηλυκοποιημένης ποιητικής».

Russel L. Brenda & Trigg Y. Kristin (2004), «Tolerance of Sexual Harassment: An Examination of Gender Differences, Ambivalent Sexism, Social Dominance and Gender Roles», *Sex Roles*, Vol. 50, Issue 7, pp. 565-573.

Το άρθρο παρουσιάζει τα ευρήματα έρευνας, η οποία εξετάζει την συμβολή διαφόρων παραγόντων, στην πρόβλεψη για την συμπεριφορά των συμμετεχόντων σε αυτή, απέναντι στην σεξουαλική παρενόχληση.

Stanworth Michelle (1987), *Reproductive Technologies. Gender, Motherhood and Medicine*, Great Britain, Basil Blackwell.

Το βιβλίο προχωράει σε μια εκτίμηση των νέων αναπαραγωγικών τεχνολογιών (την επίδραση τους, την διαμάχη γύρω από τα ηθικά και άλλα ζητήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή τους), εξετάζοντας παράλληλα και την επίδραση τους στην ζωή των γυναικών και την αναπαραγωγική τους λειτουργία.

Wang Guang – Zhen & Pillai Vijayan (2001), «Measurement of Women's, reproductive health and reproductive rights: an analysis of developing countries» *Social Indicators Research*, Vol. 54, Issue 1, pp. 17-35.

Το άρθρο αναφέρεται στην μελέτη που επιχειρεί να διαμορφώσει κατάλληλες μεθόδους, για την μέτρηση των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων και της υγείας των γυναικών.

Wijers Marjan (2000), «European Union Policies on Trafficking in Women», στο M. Rossili (επιμ.), *Gender Policies in the European Union*, New York, Peter Lang Publishing, pp. 209-230.

Το άρθρο παρουσιάζει τις τρέχουσες εξελίξεις για την πολιτική που χαράζει η Ευρωπαϊκή Ένωση απέναντι στο ζήτημα της διεθνούς σωματεμπορίας.

White Hagemann Caral (2002), «Violence against Women in the European Context. Histories, Prevalence's, Theories», στο G. Griffin, R. Braidotti, *Thinking Differently. A Reader in European Women's Studies*, London, Zed Books, pp. 239-251.

Το άρθρο στηριζόμενο σε έρευνες και εμπειρικά δεδομένα, παρουσιάζει διαφορετικές μορφές βίας που υφίστανται οι γυναίκες σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, γεγονός που αποδίδει στις πολιτισμικές διαφορές, τον διαφορετικό βαθμό οικονομικής ευημερίας αλλά και πολιτικής σταθερότητας. Επιπλέον, εξετάζει και την θέση της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απέναντι στο ζήτημα της βίας κατά των γυναικών.